SRI DHARMASTAL

SARVA DHARMA SAMMELAN

Silver Jubilee Souvenir

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ

ರಜತೋತ್ಸವ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ

ರಜತೋತ್ಸವ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ

೧೯೫೭

1957

SRI DHARMASTALA

SARVA DHARMA SAMMELAN

SILVER JUBILEE SOUVENIR

PUBLISHED BY:

K. V. SHENOY, "PRABHAT",

MANGALORE-1.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ
ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ
ರಜತೋತ್ಸವ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ

೧೯೫೭

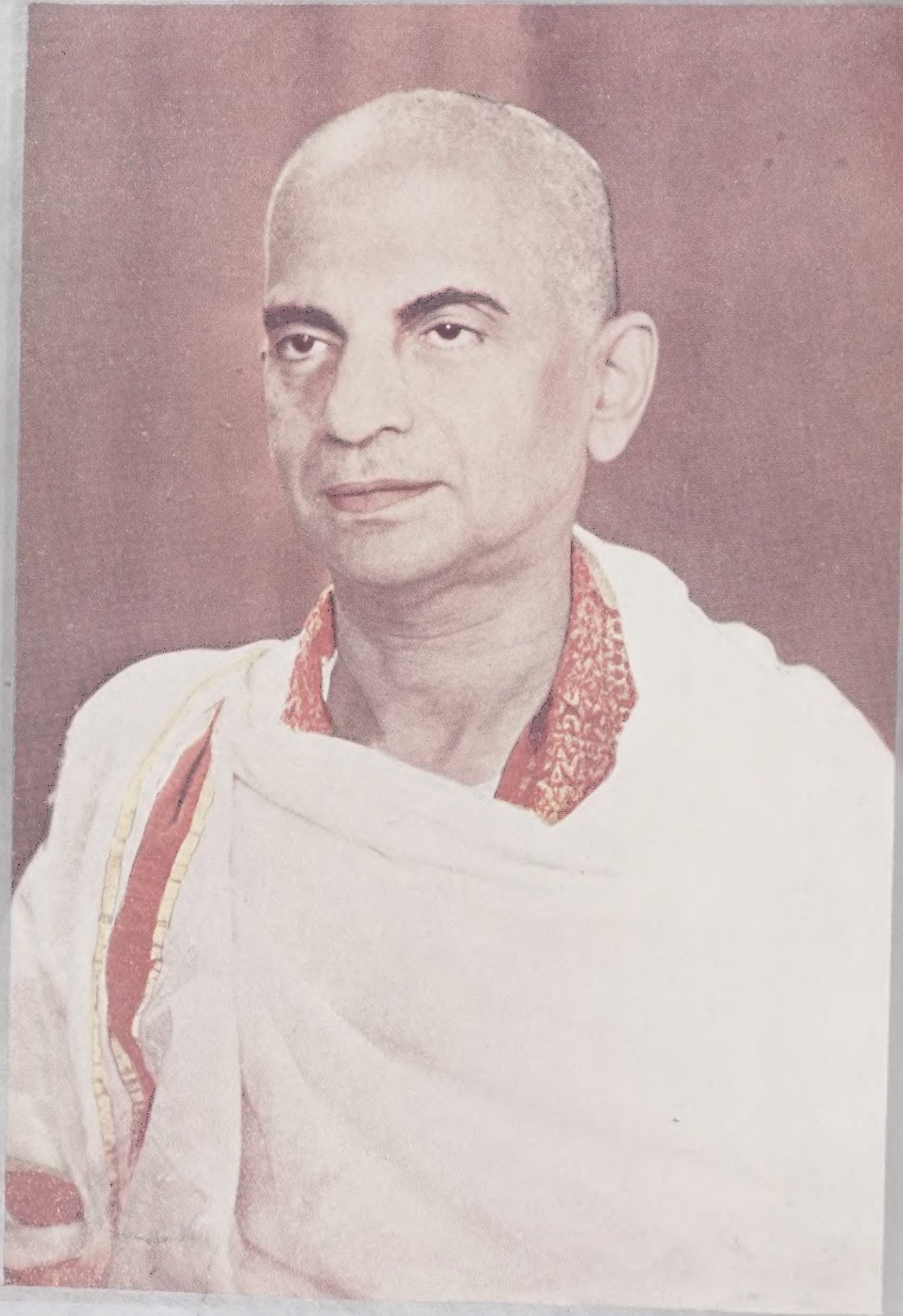
1957

SRI DHARMASTALA
SARVA DHARMA SAMMELAN
SILVER JUBILEE SOUVENIR

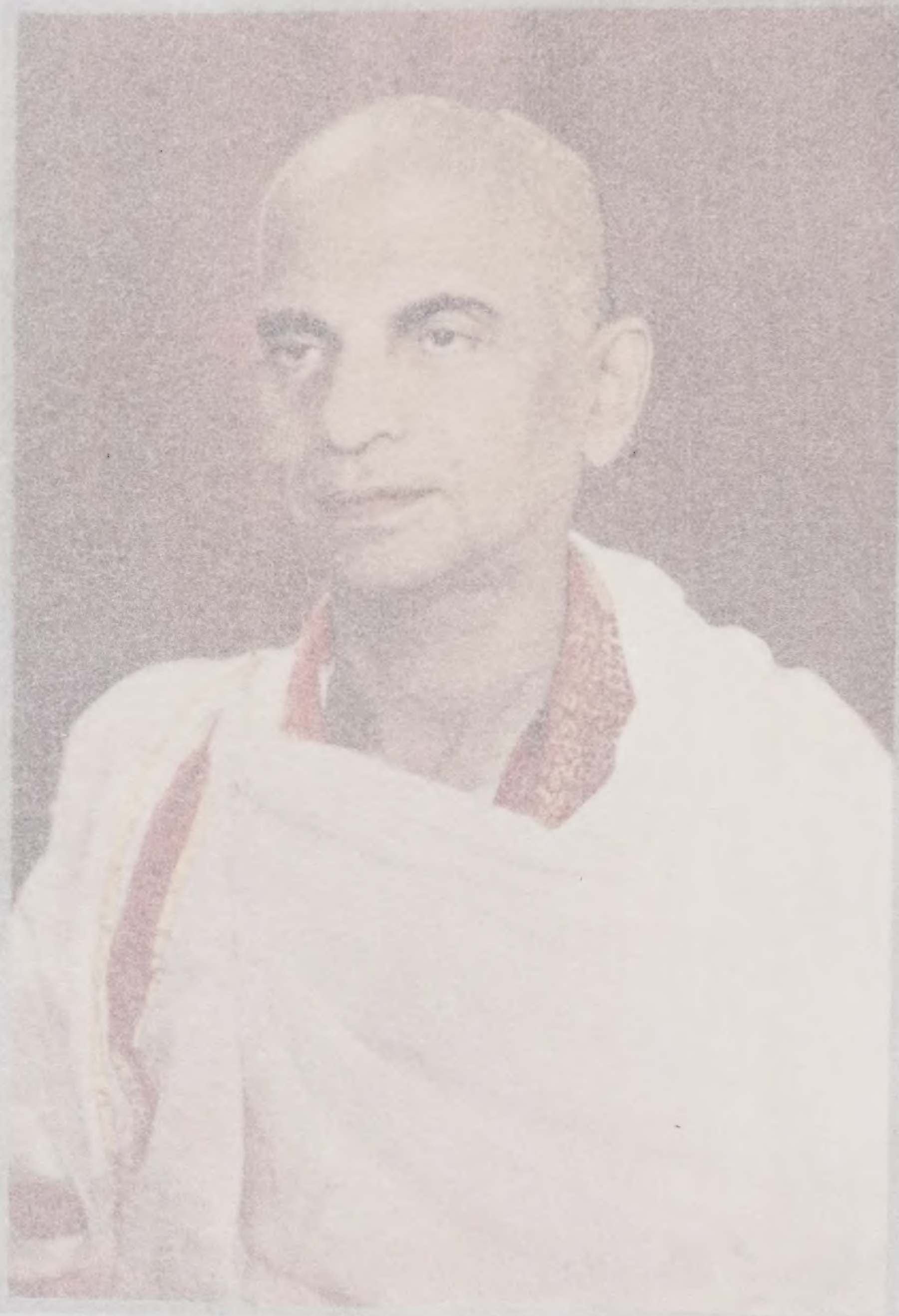
PUBLISHED BY:
K. V. SHENOY, "PRABHAT",
MANGALORE-1.

[Rs. 3/-

Printed at the MANGALORE PRESS, Mangalore-1.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, ಎಮ್, ಎಲ್, ಸಿ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, ಎಮ್. ಎಲ್. ಸಿ.

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.
Sri Manjunatha Swamy Temple, Sri Dharmastal.

ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು

1956ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ, ವಸಂತಮಹಲಿನಿಂದ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು...

Sri Jagadguru of Sringeri visiting Sri Manjunath Swamy Temple. (1956)

ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು.
(ತಾ. 19-11-57ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ರಜತೋತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭದ
ಉದ್ಘಾಟನೆ ನಡೆಸುವರು).

ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವೀರ ವರ್ಧಮಾನ.

(ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲೊಂದು)

ಸಾಲಂಕೃತ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ವಿಗ್ರಹ. ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

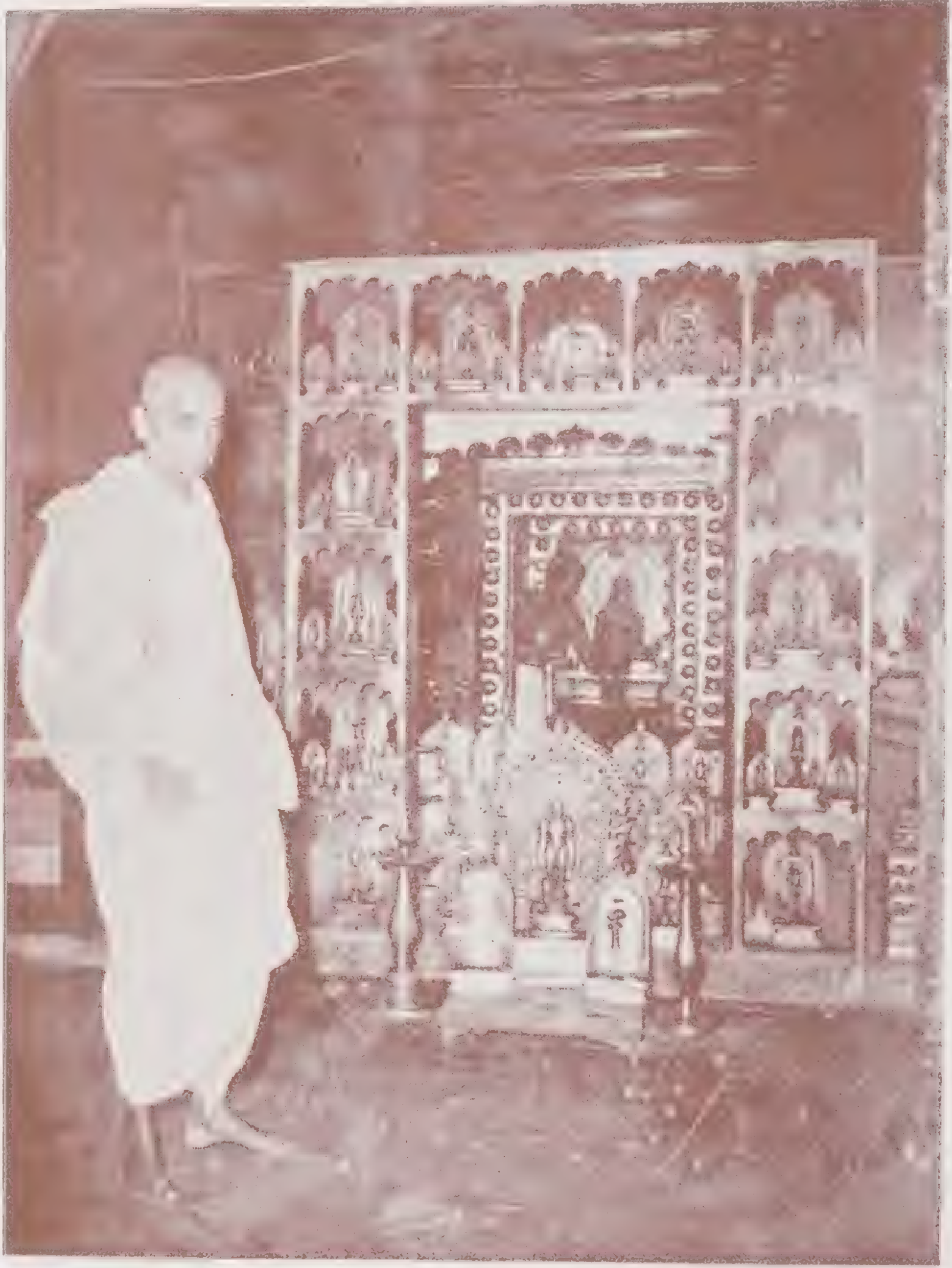
The idol of Sri Manjunath Swamy, Sri Dharmastal

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯ ಗುಡಿ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.
The Shrine of Sri Ganapathi inside Sri Manjunatha Swamy Temple, Dharmastal.

ಬೀಡಿನೊಳಗೆ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ನಿತ್ಯಪೂಜಿಸುವ ದೇವರ ಮಂದಿರ
The Shrine inside the Beedu, where Heggades pray every day.

ದಿವಂಗತ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು,
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ.
Late D. Manjayya Heggade inside Sri Chandranath Swamy Basadi.

1956ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳವರು ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದಾಗ, ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅವರನ್ನು ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳವರ ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆ (1956ನೇ ಮೇ).

ಮೈಸೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತಾಗ ಅವರನ್ನು ಕಲಶ ಸಹಿತ ಎದುರ್ಗೊಂಡು ಕರೆತರುವುದು.

Sri S. Nijalingappa, Chief Minister of Mysore visiting Dharmastala, being welcomed.

ಮೈಸೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು.

Sri S. Nijalingappa praying before Sri Manjunatha Swamy.

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.
Sri Manjunath Swamy Temple, Dharmastal.

[illegible], ಧರ್ಮಸ್ಥಳ. (1933ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಪ್ರಥಮತಃ ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿತ್ತು)
Temple Garden Dharmastal. (Where Sarva Dharma Sammelan was held first, in 1933.)

ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ.

ಈ ರಥವನ್ನು ದಿ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು 1954ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು.
1955ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ
1956ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಕೆಲಸವು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

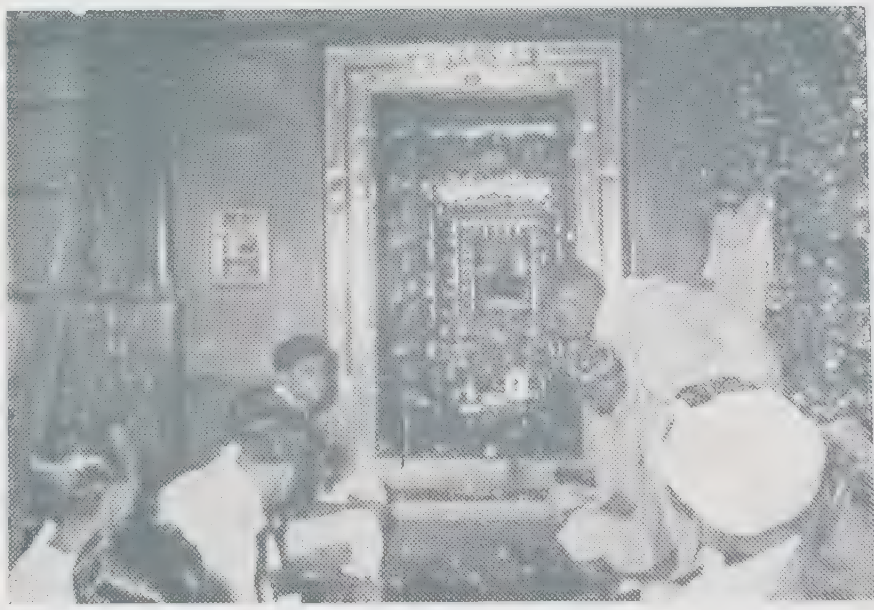
ಅಣ್ಣಪ್ಪ ದೈವದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ದೈವದ ಗುಡಿ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Shrine of Annappa Daiva, The Vessal of Dharma Devatas at Sri Dharmastala.

ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾ. 13—9—55ರಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಡೆದಾಗ,
(೧. ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ೨. ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ. ೩. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ. ೪. ಪೂಜೆ.)

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಗರ್ಭಗುಡಿ, ಶ್ರೀಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Shrine of Sri Manjunatha Swamy, Sri Dharmasthala.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಲೀಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಕ ವೀರೇಂದ್ರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ವರುಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನ ನಡೆದಾಗ.

ಕಳೆದ ಸಪ್ಟಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಿದರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸುವಾಗ.

ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ಗುಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಛತ್ರ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

Sri Ganapathi Shrine, Brahmins' Chatra, Sri Dharmastala.

ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮನವರ ಗರ್ಭಗುಡಿ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Shrine of Sri Ammanavaru, Sri Dharmastala.

1950ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದಿ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಡಾ। ಮೋದಿಯವರಿಂದ 'ನೇತ್ರಯಜ್ಞ' ನಡೆಸಿದಾಗ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರಗಳು.

([illegible] ಹುಡುಗಿಯು ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ [illegible] ಸರಿಪಡಿಸಿದ, ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೊದಲಿನ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.)

ಕಾಳರಾಹು ಗುಡಿ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Shrine of Kalarahu. Sri Dharmastal.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಮೈಸೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ.

Photo taken on the occasion of Sri K. Hanumanthayya's visit as Chief Minister of Mysore to Dharmastala in 1956.

ವಸಂತ ಮಹಲು, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

ಹೊಸತಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಛತ್ರದ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ಬಸದಿ (ಎಡಕ್ಕೆ, ಮೇಲ್ಗಡೆಯಲ್ಲಿ) ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ದೇವತೆಗಳು, ನೆಲೆಸಿದ ನೆಲ್ಯಾಡಿ ಬೀಡು (ಬಲಕ್ಕೆ)
ಈ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳು ವಾಸಿಸಿದ್ದರು.

Sri Chandranatha Swamy Basadi (*Top left*) and Nelliadi Beedu—
the first residence of Heggades a thousand years ago.

ಕದಿರೆ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಂಗಳೂರು. (ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು.)

Kadri Temple, Mangalore, from where the Linga of Manjunath Swami was brought to Dharmastal

ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Silver Car, Dharmastal.

ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ 1956ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹಾಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಂದ ನಡೆದ ಅಭಿಷೇಕದಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ.

ತಾ. 13—9—1957ರಂದು, ವಸಂತಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರನ್ನು ಅವರ ಆಡಳಿತದ ಮೂರನೇ ವರ್ಷಾರಂಭದದಿನ ಗೌರವಿಸಲು ನೆರೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ.

ತಾ. 19-11-'57ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ ಬಿಹಾರಿನ ಮಾಜಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲ
ಶ್ರೀ। ರಂಗನಾಥ ರಾಮಚಂದ್ರ ದಿವಾಕರರವರು.

Sri R. R. Divakar, Ex-Governor of Bihar who presides today (19—11—1957).

ಕೇರಳದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿರುವ ಡಾ। ಬಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾವ್‌ರವರು
ತಾ. 21—11—'57ರಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಸಮ್ಮೇಳನ ಉದ್ಘಾಟಿಸುವರು.

Dr. B. Ramakrishna Rao Governor of Kerala who will inaugurate Art Festival on 21—11—57.

ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ। ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು.

ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆ, [illegible]

ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಹಣವನ್ನು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ನೋಟ.

ದೀಪೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಅಂಗಡಿ ಮುಂದೆ ನೆರೆದ ಭಕ್ತವೃಂದದ ಒಂದು ನೋಟ.

ದೀಪೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತವೃಂದದ ಒಂದು ನೋಟ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೀಪೋತ್ಸವದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ.

ದೀಪೋತ್ಸವದ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹಳೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹಳೇ ಕಚೇರಿ

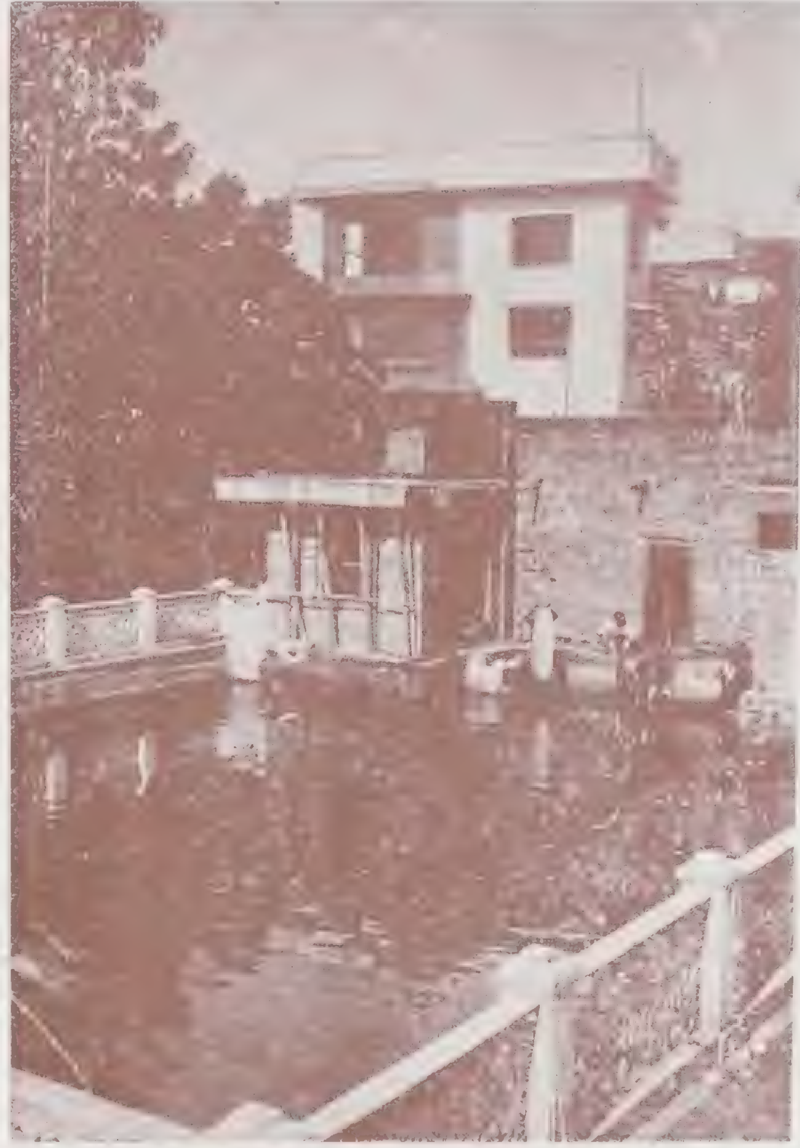
ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಬೀಡಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ಮೂಲೆ.

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸದಿಯೊಳಗೆ.

ಅಣ್ಣಪ್ಪ ದೈವದ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ.
Way to Annappa Daiva Betta

1957ರಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಪುನರ್ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವಾಲಯದ ಕೆರೆ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.
The Temple Tank—rebuilt.

ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಗುಡಿ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

The Shrine of Kumaraswamy, Sri Dharmastal.

ನಾಡಬದರಿಯಲ್ಲಿ (ದಿ) ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಆತ್ಮಶಾಂತಿಗಾಗಿ 501 ಕಲಶ ನಡೆದಾಗ, ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವಿಟ್ಟು ಮೆರವಣಿಗೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಕಲಶ ತುಂಬಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. (13—9—1955).

Sacred waters being brought to the temple for Abhishekam of Sri D. Ratnavarma Heggade on 13—9—1955.

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಸದಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

Sri Chandranatha Swamy Basadi, Dharmastala.

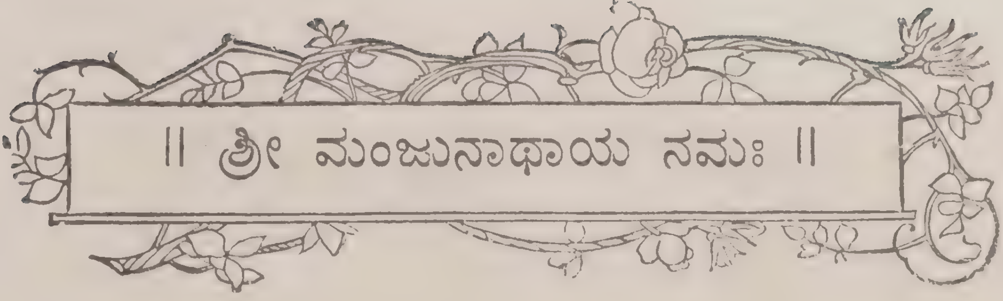
ಧರ್ಮದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲು ಕದಿರೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವುದು.

Dharmadevatas bringing Sri Manjunath Lingam for consecretion at Dharmasthala

ನೇತ್ರಾವತಿಯ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟ, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ.

Bathing Ghats, Netravati River, Shri Dharmasthala

೧

ಯೋ ವಿಶ್ವಂ ವೇದವೇದ್ಯಂ ಜನನ ಜಲನಿಧೇರ್ಭಂಗಿನಃ ಪಾರದೃಶ್ವಾ ।
ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯಾ ವಿರುದ್ಧಂ ವಚನಮನುಪಮಂ ನಿಷ್ಕಲಂಕಂ ಯದೀಯಂ ॥
ತಂ ವಂದೇ ಸಾಧುವಂದ್ಯಂ ಸಕಲ ಗುಣನಿಧಿಂ ಧ್ವಸ್ತದೋಷದ್ವಿಷಂತಂ ।
ಬುದ್ಧಂ ವಾ ವರ್ಧಮಾನಂ ಶತದಲನಿಲಯಂ ಕೇಶವಂ ವಾ ಶಿವಂ ವಾ ॥

೨

ಯಂ ಶೈವಾಃ ಸಮುಪಾಸತೇ ಶಿವ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವೇದಾಂತಿನೋ ।
ಬೌದ್ಧಾ ಬುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪಟವಃ ಕರ್ತೇತಿನ್ನೈಯ್ಯಾಯಿಕಾಃ ॥
ಅರ್ಹನ್ನಿತ್ಯಥ ಜೈನ ಶಾಸನ ರತಾಃ ಕರ್ಮೇತಿ ಮೀಮಾಂಸಕಾಃ ।
ಸೋಯಂವೋ ವಿದಧಾತು ವಾಂಛಿತಫಲಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥೋ ಹರಿಃ ॥

೩

ವಿಷ್ಣುರ್ವಾ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೋ ಭವತುವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಸುರೇಂದ್ರೋಥವಾ ।
ಭಾನುರ್ವಾ ಶಶಲಾಂಛನೋಥ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧೋಥ ಸಿದ್ಧೋಥವಾ ॥
ರಾಗದ್ವೇಷ ವಿಷಾರ್ತಿ ದೋಷರಹಿತಃ ಸತ್ವಾನು ಕಂಪೋದ್ಯತೋ ।
ಯಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಹಸಂಸ್ಕೃತೋ ಗುಣಗಣೈಸ್ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ಸರ್ವದಾ ॥

೪

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಕಲಂ ತ್ರಿಕಾಲ ವಿಷಯಂ ಸಾಲೋಕ ಮಾಲೋಕಿತಂ ।
ಸಾಕ್ಷಾದ್ಯೇನ ಯಥಾಸ್ವಯಂ ಕರತಲೇ ರೇಖಾತ್ರಯಂ ಸಾಂಗುಲಿ ॥
ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಭಯಾ ಮಯಾಂತಕ ಜರಾಲೋಲತ್ವ ಲೋಭಾದಯೋ ।
ನಾಲಂ ಯತ್ಪದ ಲಂಘನಾಯ ಸಮಹಾದೇವೋ ಮಯಾವಂದ್ಯತೇ ॥

೫

ಧರ್ಮಃ ಸರ್ವ ಸುಖಾಕರೋ ಹಿತಕರೋ ಧರ್ಮಂ ಬುಧಾಶ್ಚಿನ್ವತೇ ।
ಧರ್ಮೇಣೈವ ಸಮಾಪ್ಯತೇ ಶಿವಸುಖಂ ಧರ್ಮಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ ॥
ಧರ್ಮಾನ್ನಾಸ್ತ್ಯಪರಃ ಸುಹೃದ್ಭವ ಭೃತಾಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಮೂಲಂ ದಯಾ ।
ಧರ್ಮೇ ಚಿತ್ತ ಮಹಂ ದಧೇ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಹೇ ಧರ್ಮ! ಮಾಂ ಪಾಲಯಾ ॥

೬

ಬುದ್ಧಸ್ತ್ವಮೇವ ವಿಬುಧಾರ್ಚಿತ ಬುದ್ಧಿ ಬೋಧಾ ।
ತ್ವಂ ಶಂಕರೋಸಿ ಭುವನತ್ರಯ ಶಂಕರತ್ವಾತ್ ॥
ಧಾತಾಸಿಧೀರ ಶಿವಮಾರ್ಗ ವಿಧೇರ್ವಿಧಾ ನಾ ।
ದ್ವ್ಯಕ್ತಂ ತ್ವಮೇವ ಭಗವನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋಸಿ ॥

೭

ಚರಣಾಂಭೋರುಹ ಮಗ್ನ ಭೃಂಗ ಸದೃಶಾ ಭಕ್ತಾ ರತಾ ಯತ್ತ್ಸವೇ ।
ಗಿರಿಜಾ ಚಂಚಲ ಲೋಚನಾಬ್ಜ ಮಹಸಾ ನೀರಾಜಿತಾಂಗೋ ಮುಹುಃ ॥
ಸುರ ಗಂಗಾ ನವಮಾಲಿಕಾ ವಿಲಸಿತಃ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರಃ ।
ವಿಲಸತ್ಪಾರಿಷದಾಂ ಗಣಸ್ಯದಿಶತಾತ್ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸಂಪತ್ತತಿಂ ॥

೮

ಮಂಜನಾಥಸ್ಯ ಕೃಪಯಾ ಮಂಜಾರ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ।
ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನಂ ಜೀಯಾತ್ ಮಂಜುಭಾಷಿತ ಭೂಷಿತಂ ॥
ಧರ್ಮಸ್ಥಲ ವಿಭೋ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಂಜುನಾಥ ದಯಾನಿಧೇ ।
ಸಫಲೀ ಕುರು ರತ್ನಾರ್ಯ ಮನೋರಥ ಮಿಳಾ ಹಿತಂ ॥

೯

ಸತ್ವೇಷು ಮೈತ್ರೀಂ ಗುಣಿಷು ಪ್ರಮೋದಂ ।
ಕ್ಲಿಷ್ಟೇಷು ಜೀವೇಷು ಕೃಪಾ ಪರತ್ವಂ ॥
ಮಾಧ್ಯಸ್ಥ ಭಾವಂ ವಿಪರೀತ ವೃತ್ತೌ ।
ಸದಾ ಮಮಾತ್ಮಾ ವಿದಧಾತು ದೇವ ॥

೧೦

ಅಸತೋಮಾ ಸದ್ಗಮಯ । ತಮಸೋಮಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಮಯ ।
ಮೃತ್ಯೋರ್ಮಾ ಅಮೃತಂ ಗಮಯ ॥

೧೧

ಸಹನಾ ವವತು; ಸಹನೌಭುನಕ್ತು; ಸಹವೀರ್ಯಂ ಕರವಾವ ಹೈ;
ತೇಜಸ್ವಿನಾವಧೀತಮಸ್ತು ಮಾವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ—

॥ ಓಂ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿಃ ॥

೧

ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು

೨

ತ್ರಿಜಗತ್ಸ್ವಾಮಿ, ಜಿನೇಂದ್ರ, ಸಿದ್ಧ, ಶಿವ, ಲೋಕಾರಾಧ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಶಂ ।
ಭು, ಜಗನ್ನಾಥ, ಜಗತ್ಪಿತಾಮಹ, ಹರ, ಶ್ರೀಕಾಂತ, ವಾಣೀಶ, ವಿ ॥
ಷ್ಣು, ಜಿತಾನಂಗ, ಜಿನೇಶ, ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಾಧೀಶ್ವರಾ, ಬೇಗದಿಂ ।
ನಿಜಮಂ ತೋರು ದಯಾಳುವೇ! ತಳುವಿದೇಂ? ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ॥

೩

ಶ್ರೀಮಂಜುನಾಥದೇವಂ ।
ಪ್ರೇಮದಿನೀ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನಮಂ ॥
ಸಾಮಂಜಸ್ಯತೆ ತರುತಂ ।
ಶ್ರೀಮಂಡಿತ ರತ್ನವರ್ಮನನಿಶಂ ಪೊರೆಗುಂ ॥

೪

ಶರಧಿಮಥನದೊಳುದಿಸಿ ವಿಷವಾ ।
ವರಿಸುತ್ತೈತರೆ ಕಂಡು ದೇವಾ ।
ಸುರರು ಮುನಿಗಳು ಬಂದು ನಿಮ್ಮಡಿಗೆರಗಿ ಮರೆವೊಗಲು ॥
ಪರಮ ಕರುಣಾ ಸಿಂಧು ಭಕ್ತರ ।
ಪೊರೆದು ಗರಳವ ಕರೆದು ಕಂಠದಿ ।
ಧರಿಸಿದೈಪರಮಾತ್ಮ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ॥

೫

ಪರಬೊಮ್ಮ ತ್ರಿಭುವನಸಾರ ಚಿದಂಬರ ।
ಪುರುಷ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ॥
ದುರಿತಂ ಜಯಹಂಸನಾಥ ನಮೋ ನಮೋ ।
ಗುರುವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗೆನಗೆ ॥

ಸತ್ಯಂ—ಶಿವಂ—ಸುಂದರಂ

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತಿಹಾಸ

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಋಷಿಗಳ ತಪೋವನದಂತೆ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ, ಕಣ್ಮನಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷವೀವ ವನಶ್ರೀಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಚಿತ್—ಶಾಂತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಸಂಸಾರದ ಗದ್ದಲದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದೂ, ಸಾಂಸಾರಿಕರಿಂದ ದೂರವಿರದೆ, ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಸೊಬಗನ್ನು ಧರಿಸಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರದೆ, ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳವು ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಭಾವುಕನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ–ಶಾಂತತೆ—ನೆಮ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಿ, ಪಾವನಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇಶದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರವಾಸಿಯು ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಅವರ್ಣನೀಯ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವನು. ತನ್ನ ಚೇತನವೂ ಆತ್ಮಬಲವೂ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳುವನು.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳವು, ಆಸ್ತಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಎಂದೆಂದೂ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ, ಮಂಗಳೂರು–ಚಾರ್ಮಾಡಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ 40ನೇ ಮೈಲು ಬಳಿ ಮತ್ತು ಚಾರ್ಮಾಡಿಯಿಂದ 20 ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ಉಜಿರೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಕವಲೊಡೆವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ, ಉಜಿರೆಯಿಂದ 5½ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯು, ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇತರ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಣ್ಣ–ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಗಳು ಹರಿಯುತ್ತ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳವು ನದೀದುರ್ಗದೊಳಗಿದ್ದಂತಿದೆ. 1941ನೇ ಖಾನೇಶುಮಾರಿಯಂತೆ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1400. ಮನೆಗಳು 200. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 800 ಜನರು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯೇ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಸೇಕಡಾ 40ರಷ್ಟು ಜನರು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು. ಹವಾಗುಣವು, ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಉಷ್ಣವಾಗಿಯೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಾಗಿ ಹಿತಕರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಳಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಬಯಲುಗಳೂ, ಬೆಟ್ಟಗಳೂ, ತೆಂಗು–ಕಂಗುಗಳ ತೋಟಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅನತಿದೂರದಲ್ಲೇ, ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಪುರಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಬೆಟ್ಟಗಳೂ, ಕಡುಹಸುರನ್ನು ಪಸರಿಸಿರುವ ವನಶ್ರೀಯೂ ನೋಟಕರನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುವುವು. ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಜಯಕೀರ್ತಿ ಬೆಟ್ಟ ಅಥವಾ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಬೆಟ್ಟ, ಅಣ್ಣಪ್ಪನ ಬೆಟ್ಟ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆರಂಭಕಾಲ

ಈಗ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಸ್ಥಳವನ್ನೇ ಮೊದಲು "ಕುಡುಮ" ಎನ್ನುತಿದ್ದರು. ಕೊಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದವೆ ಕುಡು+ಮ. ಕೊಡುವ=ದಾನ ಕೊಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವೆಂದರ್ಥ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಈಗ 'ನೆಲ್ಯಾಡಿಬೀಡು' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ಬರ್ಮಣ್ಣ ಪೆರ್ಗಡೆ ಎಂಬವರು ಪತ್ನಿ ಅಮ್ಮುದೇವಿ ಬಲ್ಲಾಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಈಗ ಇರುವ ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸ್ತಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಧರ್ಮದೇವತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಪರಿವಾರ ಸಮೇತರಾಗಿ ರಾಜವೈಭವದಿಂದಲೂ, ದೈವಿಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ನೇಲ್ಯಾಡಿಬೀಡಿಗೆ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಅಮ್ಮುದೇವಿ ಬಲ್ಲಾಳ್ತಿಯವರು ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಮೆಚ್ಚಿದ ಧರ್ಮದೇವತೆಗಳು "ಪೆರ್ಗಡೆ, ನಿಮ್ಮ ವಾಸದ ಮನೆ ನೆಲ್ಯಾಡಿ ಬೀಡನ್ನು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ನೀವು ಬೇರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿ ವಾಸಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ "ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಹರಸಿ ಮಾಯವಾದರು. ಆಗ ಹೆಗ್ಗಡೇರು ಮತ್ತು ದೇವಿ ಬಲ್ಲಾಳ್ತಿಯವರು, ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಲು ಬಂದ ದೇವತೆಗಳೆಂದೂ ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿದು, ಅವರಿಗೆ ತೂಗುವ ಉಯ್ಯಾಲೆ-ಮಂಚಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ದೀಪಧೂಪಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಅನಂತರ ತಿರಿಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, "ನಾವು ಕಾಳರಾಹು, ಕಳರ್ಕಾಯಿ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಎಂಬ ಪ್ರತಾಪ ತೋರುವ ದೇವತೆಗಳಾಗಿರುವೆವು. ನಾವು ತೋರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರ್ವ-ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಕುಲದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ನಮಗೆ ಪಾತ್ರಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ದೂತನಾದ ಅಣ್ಣಪ್ಪನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವೆವು. ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಾಗದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಸರಿ ಕಾಣುವ ಯೋಗ್ಯರಾದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯನ್ನು ನೀವು ನೇಮಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಸಹಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೀವು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ-ಸಂಪತ್ತು-ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಡುವೆವು. ದೇಶದೇಶಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹರಿಕೆ-ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಡುವೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಸದಾಕಾಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಿಜ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಜಯವನ್ನು ಕೊಡುವೆವು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ನಿಮಗೇ ಕೇಡು ಉಂಟಾಗುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯ್ತು. ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ದೈವಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಬರ್ಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಆನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅಮ್ಮುದೇವಿ ಬಲ್ಲಾಳ್ತಿಯವರೊಡನೆ ಯೋಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಡಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ, ಪರ್ವ, ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು "ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಂತರ್ಪಣೆಗೆ ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ" ಎಂದು

ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದಾಗ ಧರ್ಮದೇವತೆ ಗಳು ದೂತನಾದ ಅಣ್ಣಪ್ಪನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಕಾಶಿಯಿಂದ ಕದಿರೆಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತರಿಸಿ ಈಗ ದೇವಾ ಲಯವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿದರು. ಕದಿರೆಯಿಂದ ತಂದ ಲಿಂಗವಾದ್ದರಿಂದ "ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ" ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. "ಮಂಜುನಾಥ" ಎಂದರೆ ಮಂಜುಳ ಎಂದರೆ ಮನೋಹರ, ಸುಂದರವಾದ, ನಾಥ, ಒಡೆಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಭು. ಅಂತು 'ಮಂಜುಳ' ದಿಂದ 'ಮಂಜು' ಹುಟ್ಟಿ ಮಂಜು ನಾಥ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು. ಇನ್ನೊಂದು, ಮಂಜುಘೋಷನೆಂಬ ಬೋಧಿಸತ್ವದಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಕದಿರೆಯ ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಂಜುನಾಥ ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅಂತೂ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ ದೇವರು ಎಂದರೆ ಸರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ವರೆಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಇರುವ ಅಮ್ಮನವರ ಗುಡಿಯು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ನಿತ್ಯಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿದರು. ಕುಡುಮದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ 'ಕಲ್ಲೇರಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೈವವು ಕಲ್ಲೇರಿತ್ತಾಯ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಆಣೆಮಾತಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ದೈವವು ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಕ್ಕ ದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗಲೂ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಸೇವೆಸಲ್ಲು ತ್ತದೆ. ಈ ದೈವ, ಜನರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅಣ್ಣಪ್ಪ ದೈವಕ್ಕೆ ಕೈ ಬಂಟನಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿತು. ಪದ್ಮಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಶಾ. ಶ. ೧೩೫೪ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೩೨ರಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ರಾದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಇವರ ತಂಗಿ ಗುಮ್ಮಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಚಂದಯ್ಯ ಎಂಬವರನ್ನು ದತ್ತಮಾಡಿದರು.

ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ—ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ಅಸೌಖ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವರ ಕಾಹಿಲೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾ. ಶ. ೧೪೦೨ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೮೦ನೇ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮೇಷಮಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ನಾಗಾಭರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦೩ಕ್ಕೆ ದಿವಂಗತರಾದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಇವರ ತಂಗಿಯ ಮಗನಾದ ದೇವರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ದತ್ತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

ದೇವರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸೋದೆಮಠದ ವಾದಿ ರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ "ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು" ಎಂದರು. "ಶೈವಗಳು ತಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಲಿಂಗವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದರು. ಆಗ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅವರನ್ನೇ ಕೇಳಿ, ಅವರೇ ಹೇಳಿದ ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕೈಯಿಂದಲೇ ವೈಷ್ಣವ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಶ, ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ

ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಆಗಲೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು 'ಧರ್ಮಸ್ಥಳ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕುಡುಮ ಎಂಬ ಊರು ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂತು. ದೇವರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ದಿವಂಗತರಾದ ಮೇಲೆ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿದರು.

ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ೩೩ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಆಡಳಿತಮಾಡಿ ಮೃತರಾದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಅನಂತಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ವೃಷಭಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಗುಮ್ಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ವರದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಎಂಬವರು ಒಬ್ಬರ ನಂತರ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಕೊನೆಯವರಾದ ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ೨೭ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಡಳಿತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಕೂಳೂರು ಬೀಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮಾರಯ್ಯ ಎಂಬವರನ್ನು ದತ್ತಮಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ಕೂಳೂರು ಬೀಡಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಜಮಾನರಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಾದ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ಭದ್ರಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟರನ್ನು ಕೂಳೂರು ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕುಮಾರಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಆವರ ಕಾಲದ ನಂತರ ಕೂಳೂರು ಬೀಡಿನವರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೂ ವಿವಾದ ಉಂಟಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈಗಲೂ ಕೂಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೂಮಿಯಿದೆ.

ಕುಮಾರಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಗಳು. ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೮೫ರಿಂದ ೧೮೩೦ರ ವರೆಗೆ ಇದ್ದರು. ಇವರು ವೀರರಾದುದರಿಂದ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಯೋಧರಿದ್ದರು. ಇವರು 'ದಶಾವತಾರ' ಎಂಬ ಬಯಲಾಟವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅರಸರ ವಿಶೇಷವಾದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಬಯಲಾಟದವರನ್ನು ಅರಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅರಸರು ಬಯಲಾಟದವರಿಗೆ ಬಿಡಾರ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರನ್ನು 'ಬಿಡಾರ'ದವರು ಎಂದು ಈಗಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅರಸರ ಭೇಟಿ ಪಡೆದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅರಸರು 'ಕಬ್ಬಾಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶ್ರವಣಬೆಳಗುಳದ ಮಠಕ್ಕೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಕೊಡಗಿಗೆ ಬಂದು ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಸನ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆದು ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದರು.

ಇವರು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಸರು ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತೆರಳಿದರು. ಉಜಿರೆಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಜಮಲಾಬಾದು ಕೋಟೆಯು ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಗೂ ಆತನಿಗೂ ಆಗಾಗ ವಿರೋಧಗಳುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸುಬ್ರಾಯನ ಗುಲ್ಲು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಬ್ರಾಯನ ಗುಲ್ಲನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಟಿಪ್ಪುವನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕೋಟೆಯು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇವರು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಸ್ಥಳದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲವು ಒಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಡೆಯ ಗವರ್ನರರ ಆಡಳಿತೆ ತಪ್ಪಿ ಕಂಪೆನಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ನೆಲೆ ಊರುವ ಸಮಯ ಮುಹಮ್ಮದೀ ಕಾಯ್ದೆ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೇರು ಬಂಧನವನ್ನು ಕೂಡಾ ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೩೦ನೇ ಸಪ್ಟಂಬರದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಚಂದಯ್ಯ, ಮಂಜಯ್ಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರನ್ನು ದತ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು, ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸ್ಥಳದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹರಡಿದರು. ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೪೯ಕ್ಕೆ ದಿವಂಗತರಾದರು. ಇವರ ನಂತರ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೂ, ೨ನೇ ದತ್ತದ ಅಧಿಕಾರಿ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರೇ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿದರು. ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಛತ್ರವನ್ನೂ, ದೇವಾಲಯದ ಹೊರ ಸುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನೂ, ಎದುರಿಗೆ ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಪುರವನ್ನೂ, ಜನಾ ಉಗ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಮರದ ರಥವನ್ನೂ, ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಗಳ ಆಭರಣ, ಲಾಲಕಿ, ಪಾಲಕಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಸ್ತಿಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಾಸ್ತುಹೋಮ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ದೈವಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಮಹಾ ಧರ್ಮ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಪೂಜೆ-ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ೪೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೯೫ಕ್ಕೆ ಮೃತರಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಮಗ ಕುಮಾರಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಅಮ್ಮ ಇವರಿಗೆ ಧರ್ಮಪಾಲ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಇವರು ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೯೬ನೇ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ನಂತರ ಇವರ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತಿ ಅಮ್ಮನು ವಿಟ್ಲ ಚೆಕ್ಕಿತ್ತಡಿ ಅಣ್ಣಿ ಯಾನೆ ಪದ್ಮಶೆಟ್ಟರ ಅಳಿಯ ೧೩ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಚಂದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಶೆಟ್ಟರ ಮಗ ೮ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಮಂಜಪ್ಪ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರನ್ನು ದತ್ತಮಾಡಿದರು. ಆ ದತ್ತಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲಿನವರಾದ ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರು ಅಪ್ರಾಯಸ್ಥರಾದುದರಿಂದ ಸುಮಾರು ೬ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ಪದ್ಮನಾಭ ಭಟ್ಟರು ಅಣ್ಣಿ ಯಾನೆ ಪದ್ಮಶೆಟ್ಟರು ಆಡಳಿತೆದಾರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಆಡಳಿತೆದಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೈವಗಳ ಗುಡಿಯನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ವಸತಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮ ಛತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿದರು. ಇವರು ಬಸ್ತಿಗೆ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ, ದೈವಗಳಿಗೆ ನಡಾವಳಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಜನಾ ಉಗ್ರಾಣದ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ೧೯೧೮ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರದಲ್ಲಿ ಇವರು ದಿವಂಗತರಾದರು. (ಈಗ, ೧೯೫೫ನೇ ಸಪ್ಟಂಬರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ರಾಜರೇ ಇವರ ಪುತ್ರ). ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ನಂತರ ದತ್ತ ಕರಾರಿನಂತೆ ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಹುಮುಖವಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾದವು. ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಂಬಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಸದಾ ಕಾಲವೂ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದರು.

ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು (ದಿವಂಗತ)

ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ವಿಟ್ಲದಿಂದ ೩ ಮೈಲು ದೂರದ ಕೇಪು ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿ ಸಂವತ್ಸರದ ವೃಶ್ಚಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಅಣ್ಣಿ ಯಾನೆ ಪದ್ಮಶೆಟ್ಟರು. ತಾಯಿ ಅನಂತಮತಿ ಅಮ್ಮ. ತಾಯಿಯ ಮನೆ ಕೇಪು. ತಂದೆಯ ಮನೆ ವಿಟ್ಲ ಚೆಕ್ಕಿತ್ತಡಿ ಎಂಬುದು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ರಜತೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಶುಭ ಕೋರುವೆವು.

ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್: ಎಸ್. ಎಲ್. ಶೇಟ್

ಎಸ್. ಎಲ್.
ಶೇಟ್
ಡಾಯಮಂಡ್
ಹೌಸ್
[illegible]
ರೋಡ್,
ಮಂಗಳೂರು-1.

ಆಫೀಸು ಸಮಯ:
ಬೆಳಿಗ್ಗೆ
9-30 ರಿಂದ 12-30
ಅಪರಾಹ್ನ
3 ರಿಂದ 8

Tele: GOLDKING

[illegible]
[illegible]
[illegible]

For Everything
in
PHOTOGRAPHY

STUDIO BALCO

HAMPANKATTA
MANGALORE.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ
Navaratri Festival, Sri Dharmastal

ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಸೀರೆ ಹಂಚುತ್ತಿರುವುದು
Presents of Saries to Brahmin ladies on Navaratri day

ಇವರು ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಪರಿಷತ್ತನ್ನೂ, ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೂ, ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ದೀಪೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಷದಿಂದ ಈ ವರೇಗೂ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನವನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆ ಮೇಲೆ ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸಭಾಭವನವೊಂದು, ದೇವಾಲಯದ ಎದುರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಉಜ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವನ ಗುರುಕುಲವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷು, ಹಿಂದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಾ ಮತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಎಂಬ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಹಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ 'ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ'ವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಬುನಾದಿ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದರು; (ಅದನ್ನೀಗ ಸರಕಾರವು ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ.) ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮರದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ವಾಹನಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಕ್ಕಿಪಡಿಯಲ್ಲದೆ ಊಟವೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರು. ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಸುಂದರವಾದ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ದೈವದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ರಕ್ತಾಹುತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುರುಸು ಬಾಣಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಜಮಾ ಉಗ್ರಾಣದ ಎದುರು ಭಾಗವನ್ನೂ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರಿಕರ ವಸತಿಗೆ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನೂ, ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಗೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಸುತ್ತಲಿನ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಮಲೇರಿಯಾ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿದರು. ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ, ಅಡಿಕೆಯ ತೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಪೂರ್ವದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ದೇವಾಲಯದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಲೋಪವೂ ಬಾರದಂತೆ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮೇಲ್ವಿಚಾರ ವಹಿಸಿ, ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೨೭ರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಸನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾನಾ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ, ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಇವರ ಆಡಳಿತೆಯ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಜನರು ರಜತೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಷಷ್ಟಿಪೂರ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಮಗ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಉದಾರಿಗಳೂ ಸೇರಿ ಅವರಿಗೆ 'ಗ್ರಂಥ ಕಾಣಿಕೆ'ಯನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಮಂಗಳೂರು, ಮೂಡಬಿದರೆ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಜರಗಿದುವು. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಅದರ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲಾರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದು, ಜನತೆಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರೆನಿಸಿದರು.

೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, ನೇತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾಪ್ರವೀಣರಾದ ಡಾ। ಮೋದಿಯವರನ್ನು ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಸುಮಾರು ೩ ವಾರಗಳ ಶಿಬಿರ ನಡೆಸಿ, ನೂರಾರು ಜನರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿದಾನ ಮಾಡಿಸುವಂಥ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಿದೆ. ಇದೇ ೧೯೫೪ನೇ ನವಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ವಾಹನದ ಮೂಲಕ "ಚಲಿಸುವ ಆಸ್ಪತ್ರೆ"ಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಆಸುಪಾಸಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ, ಬಡ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೇ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯವು ತಲಪುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿರುವಂತೆ ದಯಾಳುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಶಿರಸ್ಸೂ ಹೃದಯವೂ ಸದಾ ಮಿಲನಹೊಂದಿ, ಪ್ರತಿಭೆಯೊಂದಿಗೆ ಔದಾರ್ಯ—ದಯೆ—ಸಹೋದರ ಪ್ರೇಮಗಳನ್ನೂ

ಪ್ರಚೋದಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತ, ನಾಟ್ಯ, ಅಭಿನಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕರು; ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರು. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರು. ಅವರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆ—ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ನಿಧನ: ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, 1955ನೇ ಆಗೋಸ್ತು ತಾ. 31ರಂದು ರಾತ್ರೆ 10-5ಕ್ಕೆ, ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ದಿ॥ ಚಂದಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಪುತ್ರ ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮರಾಜರವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ದಿವಂಗತರಾದರು.

ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು

ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, 1918ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರದಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತರಾದ, ಶ್ರೀ। ಚಂದಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ. ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಾಗಿ ಇವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವು ತಾ. 13—9—1955ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಿಂದಲೂ ತೊಡಗಿರುವರು. ಇವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೂದೋಟದ ಮತ್ತು ಕೆರೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲ್ಲಿನ ಆವರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದಿ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥವನ್ನೂ ವಸಂತಮಹಲನ್ನೂ ಇವರು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಕಳೆದ 1955ನೇ ಇಸವಿ ದೀಪೋತ್ಸವದ ಸಮಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ವಸಂತ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. 1956ನೇ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವೇಣೂರು ಶ್ರೀಬಾಹುಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ೫೦೮ ಕಲಶಗಳ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಬಾಹುಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂಗಡೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಬಸದಿಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಬೀಡನ್ನು ದುರಸ್ತಿಪಡಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಅತಿ ಅಂದವಾಗಿ ಕಾಂಕ್ರಿಟಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಂಟಪ ಹಾಗೂ ಗೋಪುರಗಳಿಗೆ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಬಣ್ಣದ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ದೇವರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಮಡಾಯಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈಗ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಂದ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ವರ್ಷ (1957) ಮೈಸೂರು ವಿಧಾನ ಸಭೆಗೆ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಕೊಂಗ್ರೆಸ್ ಪರವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿರುವರು. ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ, ಮುಂದೆ ವಸಂತಮಹಲ್ ವರೆಗೂ ಡಾಮರು ಹಾಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿ ದಾಟುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಂಕ್ರೀಟ್ ದಾರಿಯು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿರುವುದರಿಂದ, ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಗೆ ಎತ್ತರವಾದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರದ ಮಲೆನಾಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ। ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲಲಿತಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಟ್ಟಿರುವರು, ಕೊಡುತ್ತಿರುವರು. ಅನೇಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಧುರೀಣತೆ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಹಲವು ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿರುವರು. ಕೇವಲ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಬಹುತರವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವರು.

ದೇವಸ್ಥಾನ

ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಹರಿಕೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಯಾರೂ ಒತ್ತಾಸೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಧರ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡಿರಿ, ಅಂಥ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರು ತಾವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವದುಂಟು.

ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ—ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ಕಡುತರವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆಗಿಂತಲೂ ಅವರವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಮುಖ್ಯ. ಕಾಣಿಕೆ—ಹರಿಕೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀ ದೇವರಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಮ್ಮ ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿಯ ಒಂದು ಕುರುಹು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯೂ ತ್ಯಾಗವೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೇನೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತ್ಯಾಗ ಎಂದರೆ ಧನಕನಕಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಸುಖಾದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರ ಸಾಧನಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಕೂಡಾ ಆಗಿರುವುದು. ಇಂಥ ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಡ ತಿರುಕನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ವರೆಗೂ ಆಚರಿಸಬಹುದು.

ದೇವರಿಗೆಂದು ಅರ್ಪಿಸುವಂಥ ಭಕ್ತರ ತ್ಯಾಗ ಸಾಧನ ದ್ರವ್ಯವು ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವನೆಗೂ, ಜನರ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು ದೇವರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿ; ಜನರಿಗೂ ಶಾಂತಿ. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿದೆಯೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶರೀರದ ಬಾಹ್ಯ ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕ್ರೋಧ, ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಶಾಂತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಅವರವರ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಫಲ ಸಿಕ್ಕುವುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹ.

ಈ ಸ್ಥಳದ ಕೀರ್ತಿಯು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದೆ. ಇಂದು, ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ವೃದ್ಧಿ ಆಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ರೀ ಸ್ಥಳದ ಮಹತ್ವವು. ಪೈಶಾಚಗ್ರಸ್ತರು, ಮೋಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವರು, ಸಂಕಷ್ಟ ಹೊಂದಿದವರು ಎಲ್ಲವರೂ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವುದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸದಾ ಬಡವರು, ದೊಡ್ಡವರು, ಪಂಡಿತರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ರಾಜರುಗಳು ಮೊದಲಾದವರು ಎಲ್ಲವರೂ ಬಂದು ದೇವರ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಿರುವರು.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಗಳು:—ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪವಮಾನಾದಿ ಪೂಜೆ, ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಪಾರಾಯಣ, ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ಪಾರಾಯಣ, ಸಹಸ್ರನಾಮಪೂರ್ವಕ ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆ, ಶತಜಪ, ಗಂಧಜಪ, ಅಂಗಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹಾ ಕೂಡಿ ಅಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗಳು, ಪವಮಾನ ಪೂಜೆ, ದೇವಿಮಹಾತ್ಮೆಪಾರಾಯಣ, ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪೂಜೆ, ಮಹಾಪೂಜೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವವು. ಗಣಪತಿ ದೇವರಲ್ಲಿ, ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ

ಕೂಡಾ ವಿವಿಧ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಸಲ್ಪಡುವುವು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಚಕರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ, ಅಮ್ಮನವರಲ್ಲಿಯೂ, ೧೦ ದಿವಸಕ್ಕೊಬ್ಬರಂತೆ ಅರ್ಚಕರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂಜೆಯವರು ರಾತ್ರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳು:—ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯಾತ್ರಿಕರು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಿಂದ ಬಿಡಾರದ ಮತ್ತು ಊಟದ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಸಾಮಾನು ಅಥವಾ ಊಟ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಊಟದ ಚೀಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಹೂವಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು ವಗೈರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಘಂಟೆ ೯ರಿಂದ ೧೧ರ ಒಳಗಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಿಂದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚೀಟು ಪಡಕೊಂಡು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇದಿರಿಗೆ ಇರುವ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೂಜೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ಎರಡು ಪ್ರಾಕಾರಗಳಿವೆ. ಒಳಗಿನ ಪ್ರಾಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶಾಲು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ನಮ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಹಿಂದೂಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾದ ನಡತೆಗಳು.

ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಕಜ್ಜಿಹುಣ್ಣು ಇರುವವರನ್ನು, ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಒಳಗಡೆ, ಎಂಜಲು, ರಕ್ತ, ಮೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೀಳಬಾರದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹೋಗಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಣೆ ಮಾತುಕಥೆ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಇದ್ದರೆ ಪೂಜೆಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅವರು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವರು. ಕಾಣಿಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇರುವವರು ಪೂಜೆಯ ಸಮಯ ದೇವರ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಹರಿಕೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಹಾಕಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಹರಿವಾಣದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಅನುಮತಿ ಪ್ರಕಾರ ನಿಂತಿರುವವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿ ಸಾಮಾನಿಗೆ ಅಥವಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಯಾವದೇ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನೌಕರರಿಂದ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅನುಕೂಲವಾಗದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗುವುದು. ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ, ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕ, ತುಲಾಭಾರ, ಶತರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ, ಮಾತುಕತೆ ತೀರ್ಮಾನ, ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಪೂಜೆಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅಂದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಯೆ ೮ ಘಂಟೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಣೆಗಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಯಾವದಾದರೂ ಸೇವೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ, ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹರಿಕೆ–ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಶ ಕೊಡಬಾರದು. ಸ್ಥಳದಿಂದ ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರೇ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿನ ಹರಿಕೆ—ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕಳುಹಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಗ ಸ್ವತಹಾ ಬಂದು ಹರಿಕೆ— ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಮನಿಯಾರ್ಡರು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಪೋಸ್ಟು: ಧರ್ಮಸ್ಥಳ (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ).

ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸವಗಳು

೧. **ದೀಪೋತ್ಸವ:** ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳ ದಶಮಿಯಿಂದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ವರೆಗೆ ೫ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷದೀಪೋತ್ಸವವು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರಗುವುದು. ಕೊನೆಯ ೨ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಳನವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗೋಷ್ಠಿಯೂ ನಡೆಯುವುವು.

೨ **ಕಾಲಾವಧಿ ಜಾತ್ರೆ:** ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣ ದಿವಸ ಧ್ವಜಾರೋಹಣವಾಗಿ, ಧರ್ಮದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೋತ್ಸವಗಳೂ, ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗೆ ರಥೋತ್ಸವವೂ ಇತರ ದೇವತಾ ವಿನಿಯೋಗಾದಿಗಳೂ ೯ ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆಯುವುವು.

೩. **ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ:** ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಉತ್ಸವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಶೀರೆಗಳು ಧರ್ಮವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುವು.

೪. **ಶಿವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ:** ಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗೆ ರಥೋತ್ಸವವೂ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಪೂಜೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೫. **ಹತ್ತನಾವಧಿ ಜಾತ್ರೆ** (ಪತ್ತನಾಜೆ): ವೃಷಭಮಾಸ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವನ್ನು ಇಳಿಸುವುದೂ, ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉತ್ಸವ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆಗಳೂ ನಡೆಯುವುವು.

ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಲ ದೈವಗಳಿಗೆ ನಡಾವಳಿ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಿದ್ಧವನ ಗುರುಕುಲ: ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಉಜ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗುರುಕುಲವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಿಂದಿ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಈ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆಯುವುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿ ಕಲಿತ ಎಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ೨೦ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ೨ ಮಂದಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಇದ್ದರು. ಈಗ ೭೦ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ೭ ಮಂದಿಯ ವರೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಇರುವರು. ಸುತ್ತಲಿನ ಕಾಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಡಿದು ಹಲವು ಕಟ್ಟಡಗಳೂ ತಲೆ ಎತ್ತಿದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದರ ಆದಾಯದಿಂದ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ೪ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದಿ। ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಒಂದು ಟ್ರಸ್ಟ್ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ: ಉಜ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ' ಎಂಬ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉಜ್ರೆ ಊರಿನ ಆಸುಪಾಸಿನ ಆಢ್ಯ ಮಹನೀಯರು ಸೇರಿ, ದಿ। ಶ್ರೀ।

ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಳವನ್ನೂ, ಹಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯವನ್ನೂ ದಿ। ಶ್ರೀ। ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದ "ಮಹಾನಡಾವಳಿ"

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ವಿಕೃತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ನವಮಿ ಗುರುವಾರ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಮಾಘ ಬಹುಳ ಪಾಡ್ಯ ಗುರುವಾರದ ತನಕ ಅಂದರೆ ತಾ. ೧೫-೨-೫೧ರಿಂದ ತಾ. ೨೨-೨-೫೧ರ ವರೆಗೆ "ಮಹಾನಡಾವಳಿ" ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಜರಗಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಮಹದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಮಂಗಳೋತ್ಸವವು ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

"ನಡಾವಳಿ" ಎಂದರೇನು? ಅದು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಜಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂಥ ದೇವರನ್ನೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆರಾಧನೆ, ಅರ್ಚನೆ, ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮಹಾಯಜ್ಞವೇ ಅದೆನ್ನಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೂ, ಲೋಕದ ಸುಖಶಾಂತಿ ಕ್ಷೇಮಲಾಭಕ್ಕೂ ಹಿಂಬಲ ಮುಂಬಲ ಬೆಂಬಲಗಳು ದೊರಕುವ ಹಾಗೆ, ಅನಂತಮಹಿಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸೇವೆಯ ತಪಶೀಲು

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ: ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಸಹಿತ ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ರೂ. ೧೬—೦—೦. ಬಿಲ್ವಪತ್ರಾರ್ಚನಕ್ಕೆ ೨—೮—೦. ಕರ್ಪೂರಾರತಿ ೧—೪—೦. ಹರಿವಾಣ ನೈವೇದ್ಯ ೬—೮—೦. ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕ ೨—೮—೦.

ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ: ಪರಮಾನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ೬—೮—೦. ಕರ್ಪೂರಾರತಿ ೧—೪—೦. ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ ೧—೮—೦.

ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ದೇವರಿಗೆ: ದೂರ್ವಾರ್ಚನೆ ೨—೮—೦. ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯ ೨—೦—೦. ಮಂಗಳಾರತಿ ೧—೪—೦.

ಶ್ರೀ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗೆ: ಬೆಲ್ಲ ಕಾಯಿ ನೈವೇದ್ಯ ೩—೦—೦, ಕರ್ಪೂರಾರತಿ ೧—೪—೦.

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸವ ಸೇವೆಗಳು: ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ ಶತರುದ್ರಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ೧೦೮—೦—೦; ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಾಲಕಿ ಉತ್ಸವ ೨೦೮—೦—೦. ಬೆಳ್ಳಿ ಪಾಲಕಿ ದೀಪೋತ್ಸವ ಸಹಿತ ೪೦೮—೦—೦. ಬೆಳ್ಳಿ ನಂದಿಲಾಲಕಿ ಉತ್ಸವ ದೀಪೋತ್ಸವ ಸಹಿತ ೪೫೦—೦—೦.

ಬೆಳ್ಳಿ ಪಾಲಕಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಲಾಲಕಿ ಉತ್ಸವ, ದೀಪೋತ್ಸವ, ಉದ್ಯಾನವನ ದೀಪೋತ್ಸವ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ೭೫೦—೦—೦. ನಿತ್ಯ ಸೇವೆಗಳೊಂದಿಗೆ ೧೦೮ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ರಂಗಪೂಜೆ, ದೀಪೋತ್ಸವ, ಬೆಳ್ಳಿ ಪಾಲಕಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ, ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಕೂಡಾ ೧೦೨೫—೦—೦. ಬೆಳ್ಳಿ ಮಂಟಪ ರಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಹಾರೋತ್ಸವ, ವಸವಂತ ಪೂಜೆ, ೧೦೮ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ, ದೀಪೋತ್ಸವ ಕೂಡ ೨೦೦೦—೦—೦.

ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ: ಪವಮಾನಾಭಿಷೇಕ ೧೦೮—೦—೦.

ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ದೇವರಲ್ಲಿ: ಮೂಡಪ್ಪ ಪೂಜೆ ೨೨೦—೦—೦.

ಬಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ: ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ೬—೦—೦. ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ೩—೦—೦. ೨೪ ಕಲಶಾಭಿಷೇಕ, ಪೂಜೆ, ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ಕೂಡಾ ೧೦೦—೮—೦. ಅಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ೬—೦—೦.

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರ ಹರಿಕೆಗೆ: ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ರೂ. ೧೦೦—೦—೦. ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ೧೫೦—೦—೦. ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ೨೦೦—೦—೦. ಸಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೨೫೦—೦—೦. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೨೫೦—೦—೦ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ೧೫೦—೦—೦. ಶ್ರೀಗಂಧದಲ್ಲಿ ೩೦೦—೦—೦. ಹಣ ರೊಕ್ಕದಲ್ಲಿ ೫೦೦—೦—೦. ತಾಮ್ರದಲ್ಲಿ ೫೦೦—೦—೦. ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೦೦೦—೦—೦. ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ೨೦೦೦—೦—೦.

ಆಣೆ ಮಾತು, ಕುಡಿ ಮಾತು, ಪ್ರಮಾಣ ವಾಕ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ೫—೦—೦, ೧೦—೦—೦, ೨೦—೦—೦, ೪೦—೦—೦, ೫೦—೦—೦, ೧೦೦—೦—೦ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಕೋರ್ಟು, ಪಂಚ್ಯಾತಿ ಆಫೀಸ್ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣ ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪ್ಯಾ ೨೪—೦—೦.

ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ
ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳು

1 1933 ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಬಸವರಾಜ ಅರಸ್, ಎಮ್. ಎ., ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ., ಮೈಸೂರು.
—ದೇವರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ದೈವಭಕ್ತಿ.
ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಎಂ. ಎ., ಮೈಸೂರು.
—ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ.

2 1934 ಪ್ರಾಕ್ತನವಿಮರ್ಶಾ ವಿಚಕ್ಷಣ ಶ್ರೀ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ. ಎ., ಬೆಂಗಳೂರು.
—ಜಡ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ.
ಪ್ರಾಕ್ತನವಿಮರ್ಶಾ ವಿಚಕ್ಷಣ ಶ್ರೀ. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ. ಎ. ಬೆಂಗಳೂರು.
—ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮತ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳೋ?

3 1935 ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು, ಎಂ. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್., ಬೆಂಗಳೂರು.
—ಆತ್ಮನ ಪುನರ್ಜನ್ಮ.
ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು, ಎಂ. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್., ಬೆಂಗಳೂರು.
—ಮತತತ್ತ್ವಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯ.

4 1936 ಶ್ರೀ ಎಂ. ನರಸಿಂಗರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಎಂ. ಎಲ್., ನಿವೃತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಜಡ್ಜರು, ಮಂಗಳೂರು.
—ತಮ್ಮ ಮತದ ಸನಾತನತ್ವ.
ಶ್ರೀ. ಎಂ. ನರಸಿಂಗರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಎಂ. ಎಲ್., ನಿವೃತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಜಡ್ಜರು, ಮಂಗಳೂರು.
—ತಮ್ಮ ಮತದ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ ಸಮರ್ಥನ.

5 1937 ಶ್ರೀ ಹುಕ್ಕೇರಿಕರ್, ಧಾರವಾಡ.
—ಕರ್ಣಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ.
ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಎಮ್. ಎ., ಮೈಸೂರು.
—ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷಗಳು.

6 1938 ಶ್ರೀ। ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ಎಮ್. ಎ. ಮೈಸೂರು.
—ರೈತರ ಜೀವನ ಸುಧಾರಣೆ.
ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ಎಮ್. ಎ., ಮೈಸೂರು.
—ಮತಾಚಾರ ವಿಧಾನೋದ್ದೇಶ.

7 1939 ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಿ. ಜಿನರಾಜ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು, ಬಿ. ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ , ಮಂಗಳೂರು.
—ದೇವಸ್ಥಾನ ಮಠಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ.
ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಿ. ಜಿನರಾಜ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು, ಬಿ. ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್ ಎಲ್. ಬಿ., ಮಂಗಳೂರು.
—ದೇವರ್ಕಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ.

8	1940	ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು, ಎಮ್. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್., ಮೈಸೂರು. —ದೈವ ಮತ್ತು ಪೌರುಷ. ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು, ಎಮ್. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್., ಮೈಸೂರು. —ದೇವರು ಮತ್ತು ಅವತಾರಗಳು.
9	1941	ಶ್ರೀ ಕೆ. ಗುರುದತ್ತರವರು, ಬಿ. ಎ., ಮೈಸೂರು. —ಜೀವಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ಜಗತ್ತು ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧ. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಗುರುದತ್ತರವರು, ಬಿ. ಎ., ಮೈಸೂರು. —ವಿಶ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ಸ್ಥಾನ.
10	1942	ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಮೈಸೂರು. —ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಮೈಸೂರು. —ಜೀವ, ಈಶ್ವರ, ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ.
11	1943	ಶ್ರೀ ಎಚ್. ರಾಮರಾಯರು, ಎಮ್. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ., ಬಿ. ಒ. ಎಲ್., ಮಂಗಳೂರು. —ಬದ್ಧಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾತ್ಮ. ಶ್ರೀ ಎಚ್. ರಾಮರಾಯರು, ಎಮ್. ಎ , ಎಲ್. ಟಿ., ಬಿ. ಒ. ಎಲ್., ಮಂಗಳೂರು. —ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮ.
12	1944	ಪಂಡಿತರತ್ನ ಶ್ರೀ. ಎ. ಶಾಂತಿರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮೈಸೂರು. —ನೂತನ ಹಾಗೂ ಪುರಾತನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಗುಣದೋಷ ವಿಚಾರ. ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು, ಬೆಂಗಳೂರು. —ಕನ್ನಡವು ಧರ್ಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಒತ್ತಾಸೆ.
13	1945	ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಯಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಮ್. ಎ., ಮೈಸೂರು. —ಸಂಸಾರ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಣ. ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಯಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಮ್. ಎ. ಮೈಸೂರು. —ದೇವರ ಔಪಾಸನೆಯ ಗುರಿ
14	1946	ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ. ಎ., ಎಂ. ಆರ್. ಎ. ಎಸ್. ಮೈಸೂರು. —ಯುದ್ಧಾಸಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮತತತ್ತ್ವಗಳು ಯಾವುವು? ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ. ಎ., ಎಂ. ಆರ್. ಎ. ಎಸ್., ಮೈಸೂರು. —ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ [ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ]
15	1947	ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಸಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು, ಮೈಸೂರು. —ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾನ. ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಸಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು, ಮೈಸೂರು. —ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ (ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ)

16 1948 ಶ್ರೀ ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರು— ಜನಜೀವನವೂ ದೈವಭಕ್ತಿಯೂ.
ಶ್ರೀ ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರು— ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

17 1949 ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಎಮ್. ಎ. ಮೈಸೂರು.
— ಜನಜೀವನ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿ
ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು— ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ (ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ)

18 1950 ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸಿದ್ಧಗಂಗಾಮಠ, ತುಮಕೂರು.
— ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮತ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಾದ ನೆರವು.
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸಿದ್ಧಗಂಗಾಮಠ, ತುಮಕೂರು.
— ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ.

19 1951 ಶ್ರೀ ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು ಬೆಂಗಳೂರು.
— ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲಬೇಕಾದ ಸೇವೆ
ಶ್ರೀ ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು, ಬೆಂಗಳೂರು.
— ಜನಾಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಬಲ ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯಕ?

20 1952 ಶ್ರೀ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಎಂ. ಎ., ಬೆಂಗಳೂರು.
— ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಜನಜೀವನವೂ
ಶ್ರೀ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಎಂ. ಎ., ಬೆಂಗಳೂರು.
— ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೌರುಷ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಬೋಧನೆ

21 1953 ಶ್ರೀ ಸಿ. ವಿ. ಚೆನ್ನಬಸವ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಬಳ್ಳಾರಿ— ಜೀವಿಯ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು.
ಶ್ರೀ ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಬೆಂಗಳೂರು— ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ.)

22 1954 ಉದ್ಘಾಟಕರು— ಅಮಿನ್— ಉಲ್— ಮುಲ್ಕ್ ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಅವರು
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸುತ್ತೂರು.
— ಚಿದಚಿತ್ ವಸ್ತುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳ ಸ್ವರೂಪ.
ಶ್ರೀ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.
— "ಸಾಹಿತಿಯ ಧರ್ಮ", "ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ", "ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ" ಮತ್ತು "ತುಳುನಾಡಿನ ಕವಿಗಳು".

23 1955 ಶ್ರೀ ಯಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು, ಮೈಸೂರು.
— ಮತಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಾಮರಸ್ಯ.
ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು— ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು.

24 1956 ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಬೆಂಗಳೂರು— ಧರ್ಮ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದ ಮಹಾನುಭಾವರು.
ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ— ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ— ಇಂದಿನ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಚಾರ.

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬ—ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ, ಲೋಕಶಾಂತಿಯ ಮಹತ್ಸಾಧನೆ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನ" ಎಂಬ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಸಫಲವಾಗಿ ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ಕಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಈವೊತ್ತು ಅದರ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬ—ಬಹು ಸಂಭ್ರಮ ವೈಭವಗಳೊಡನೆ ಕೌತುಕಪ್ರದವಾಗಿ ಜರುಗುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮತಗಳಿವೆ; ಅದರದರದೇ ಆದ ಮತತತ್ವಗಳಿವೆ. ಆ ತತ್ವಗಳ ವಿಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದರೇನೇ ಸಮನ್ವಯವೆಂಬುದೇರ್ಪಡುವುದು. ಈ ಸಮನ್ವಯ ಸಿದ್ಧಿಯೇ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಗುರಿ; ಅದೇ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧಿವೇಶನಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ದೊರಕಬೇಕಾದ ಮಹಾ ಫಲ.

ಈ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಗ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಆ ತ್ಯಾಗ ಧರ್ಮ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ? ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ; ನಮ್ಮ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ. ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ತ್ಯಾಗಶೀಲರು ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸುಖದ ಬಾಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಅಂಥ ತ್ಯಾಗಶೀಲರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚ್ಚವೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವೂ ಆದ ಸ್ಥಾನವೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು; ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥ ತ್ಯಾಗದೀಕ್ಷೆಯ ಮಹತ್ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಏಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಹೀಗೆ ದೇಶೋನ್ನತಿಯ ಮುಖ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾದರ್ಶವನ್ನಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕ ದೀಪೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ವಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕೀರ್ತಿಶೇಷ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅವರು. 'ದೇವರಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಈ ಕೂಗು ಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಹೊಸ ಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಗಳ ನೆಲಗಟ್ಟು ಜಾರಿ ಕುಸಿದು ಬೀಳತೊಡಗಿದುದನ್ನೂ ಕಂಡು, ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಮತವೈಷಮ್ಯವು ದೂರವಾಗಬೇಕು; ಸಂಪೂರ್ಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಜ್ಞಾನ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕು; ಪರಮತ ಸಹನತೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು; ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಬಲಿಯಬೇಕು; ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವ ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು; ಇಷ್ಟಾದರೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆದರಬುದ್ಧಿ ಗೌರವ

ಭಾವ ಉಂಟಾಗಿ ನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲದ ದೊಂಬಿ ದಂಗೆಗಳು ನಿಂತು 'ಮಾನವನ ಚಿತ್ತಶಾಂತಿಗೆ ತನ್ಮೂಲಕ ದೇಶದ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಸದುದ್ದೇಶಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶ್ವಾಸಾಂತದ ವರೆಗೂ, ಧೃತಿಗೆಡದೆ, ತಾಳ್ಮೆಗೆಡದೆ, ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧಿವೇಶನದ ಕಳೆ ಏರುವಂತೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಭಿನ್ನಧರ್ಮಗಳ ಏಕೀಭಾವವನ್ನು ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಸಮ ದೃಷ್ಟಿಯು ಈ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸರ್ವಸಮನ್ವಯ ಕಾರ್ಯದ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಧರ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನ ಜ್ಯೋತಿಯೊಡನೆ ಬೆಳಗಿಸಲು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಾರ್ಕಣೆಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಕೀರ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಬಹುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಪಾಲಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಶಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿಯದಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಜೈನ ಧರ್ಮದವರು; ಅವರಿಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಿಯಮತತ್ವಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವೆಂಬ ಶಂಕೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಒಂದೇ—ಇದೊಂದು ಪ್ರಪಂಚ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೈವರಹಸ್ಯ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅತಿಶಯವೇ. ಸದ್ಯ ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಇದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಮತಗಳ ಏಕೀಕರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದೊಪ್ಪುವಾಗ ಪರ್ಯವಸಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳ ಏಕೀಭಾವವೇ ಪ್ರಪಂಚ ತತ್ವವಾಗುವುದು ಎಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪರಮ ತತ್ವವಾದ ಧರ್ಮಗಳ ಏಕೀಭಾವ, ಸಂಭಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರೇ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾದ ಉದಾಹರಣೆ.

ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಮಹಾ ಸಮರ್ಥರೂ, ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ, ಮೇಧಾವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀ। ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಶ್ರೀಗಳಾದ ವಿ. ಬಿ. ಆಲೂರು, ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಕೆ. ಬಸವರಾಜ ಅರಸರು, ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಆಚಾರ್, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಇವರು ಹಾಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು.

ಈವೊತ್ತಿನ ರಜತೋತ್ಸವ ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ। ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅವರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ೨೫ ಅಧಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ, ೨೨ನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಶ್ರೀ। ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅವರು ನಮಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ಆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಈಗಿನ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲೆನಿಸುವಂತೆ ಅವರಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೇ ಮುಂದೆ ಸರಿದು ಈ ರಜತೋತ್ಸವ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ, ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬೇಕು.

ಈ ಬಾರಿಯಂತೂ ಮೈಸೂರು ಕೇರಳದ ಗವರ್ನರುಗಳು, ಬಿಹಾರಿನ ಹಿಂದಿನ ಗವರ್ನರರು, ಮೈಸೂರಿನ ಇಂದಿನ ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಡಿನ ಮಹಾ ನಾಯಕ ಪ್ರಭೃತಿಗಳೊಡನೆ

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದರೂ ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡು ಭಾಗ ವಹಿಸುವುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೊಂದು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನ ದಾಹ ತಣಿಸಿದ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ವೇದಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆ ಮಹೋಪಕಾರವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಪ್ರಥಮಾಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಲಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ದ್ರವ್ಯಗಳದೊಂದು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಅದು ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಾರಿ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಏರ್ಪಾಡಿರುವುದು ಸರ್ವ ಶ್ಲಾಘ್ಯ.

HISTORY OF SHRI DHARMASTHALA.

Where is Dharmasthala ?

Shri Dharmasthala which is one of the famous sacred places in South India is well known to all pious people. It is situate in the village of Dharmasthala, in Beltangady Taluk of South Kanara District. On the Mangalore Charmady road 40 miles from Mangalore and 20 miles from Charmady lies a place called Ujre. From Ujre a road branches off to Shri Dharmasthala five and a half miles away. Pilgrims from Mysore could reach this place by one of four roadways: through Moodagere down the Charmady ghat road, or down the Agumbe ghat road through Someshwar and Karkala, or from Coondapoor along the Udipi—Karkala road, or from Sakaleshpur down the Shiradi ghat road via Uppinangady to Ujre. As the river at Uppinangady is unfordable for cars, would have to detour to Ujre via Bantwal. From Coorg the access is via Puttur, either across the river at Uppinangady or via Bantwal. Four and half miles from Ujre flows the Netravathi river, which born on the Crest of Kudremukh hill of Western Ghat range flows through Uppinangady and Panemangalore to join the sea at Mangalore. Pilgrims to Shri Dharmastala bathe at this river on the way before proceeding to this sacred place because its waters are used for Tirtha at Shri Dharmasthala. The sacred place is one and a half miles distant south of this river and is girt by similar riverlets on its other three sides. The population of this village is 1400, and the number of houses 200, according to the 1941 census figures. Of these inhabitants nearly 800 live round about the temple; and nearly 40 per cent are literate. The climate of this place is hot in summer and pleasantly warm during the rainy season. The sacred place has a picturesque fringe of hills, fields and areca and cocoanut gardens, and not far away there is enchanting woodland scenery. Hills like Jayakeerthi Betta or Shivarathri Betta and Badinade Betta lie very near the temple itself.

The birth of the place

What they call Dharmasthala now used to be known as KUDUM before *i. e.*, KODU+MA or the place where you are given DANA or GIFT. About a thousand years ago there lived one Barmanna Pergade with his wife Ammudevi Ballalthi in the residence called Nelyadibeedu. Nearby there was the Chandra-

natha Basadi which is still there. One day the guardian Angels of Dharma assumed human form and riding on horses and elephants, with their retinue in regal pomp and divine glory entered the Nelyadibeedu. Ammudevi Ballalthi received the visitors with joy and respect. The angels were so pleased with this welcome that they said "BHO! Pergade, give up this Nelyadi Beedu to us, and build another for yourself some-where near, and may your wealth be unbounded!" Thus they blessed and vanished. It was then that Pergade and his wife were aware that their guests were not mortal beings but divine visitors who had so chosen to test them. From that day they began prepitiating them by putting up a swing cot and burning lamps and incence in their Nelyadi Beedu. They built a separate residence for themselves nearby Thereafter the divinities appeared to the couple in their dreams and commanded thus: "We are powerful Daivas, we are named KALARAHU, KALARKAYI, KUMARASWAMI and KANYA-KUMARI. You must build separate Shrines for us at places pointed out by us. You must hold festivals at appointed times. You must choose for us two mediums of noble birth so that we may speak our will through them Our commands will be carried out by our vassal Annappa. You must appoint four worthy persons, to help you see that rituals are stricty observed. We shall reward you and your posterity with health, wealth and longevity so long as you worship us with faith and devotion. We shall spread our glory far and wide and get you abundance of offerings. Therefore see that Danadharma is extended to all equally at all times. We shall back your wishes with support, your word with fulfilment, and crown all your efforts with success. Should you act against this behest you shall suffer."

So directed by those spiritual beings who appeared in their effulgent glory Barmanna Pergade and Ammu Devi Ballalthi were overjoyed. They lost no time to build Shrines, install idols and hold Utsava, Parva and Nadavali as commanded. Pergade invited Brahmins for festive offerings. But Brahmins refused to come where Gods were not worshipped. Whilst Pergade was grieving over this problem the Dharmadevatas sent their vassal Annappa to bring from Kadri the Lingam which had been brought there from Kasi, and installed it at the spot in the temple where it now stands. Having been brought from Kadri the image came to be known as Shri Manjunatha. Manjula means pleasing or beautiful, Natha means lord; or Manjunatha may be taken to mean, Snow-lord; or Shiva the Lord of Everlasting Snows. Or perhaps the idol of Kadri was so named after Bodhi-Satva Manjughosha. God being the source of all beauty it matter little how the name came by. Pergade built a temple there, on the right side of the Shrine of Dharma Daivas where the Lingam was installed by Annappa established the performance of the daily poojas and rituals and festivals in a befitting manner.

The successive Heggades of Nelliadi Beedu

Next to succeed him was Padmayya Heggade. He died issueless in 1432 A. D. and was succeeded by his younger sister's adoptee Chandayya son of Gummakka. During Padmayya Heggade's regime Daiva called Kallurithaya was being worshipped by a Brahmin at a place called Kalleri near Kuduma. This deity was taken over and installed in the temple on the Northern side as a result of a vow and is being propitiated every month even now, and is regarded as the righthand power to Annappa Daiva in looking after the welfare of devotees.

Chandayya Heggade was devotee of Shri Manjunatha Swami who blessed him-an invalid-with good health. To show his gratitude for this Divine Grace Chandayya Heggade got made and offered Him a golden Nagabharana in the month of Mesha in A. D. 1470. He died in the year 1503, and was succeeded by his younger sister's adopted son Devaraja Heggade.

It was during Devaraja Heggade's time that Shri Vadirajaswami of Sode-mutt, one of the eight Mutts of Udipi, paid a visit to Dharmasthala. Heggade received him with honour and begged him to accept Bhiksha. "No Bhiksha is acceptable where the idol has been installed by a Daiva" said the Swami. Then Heggade requested him to reconsecrate the idol himself and offered to make every arrangement necessary. The Swami consented and with his own hands consecrated the idol according to Vaishnava rituals. It was then that the Swami pleased with the Danadharma of the place named it "Dharmasthala" Thereafter Kuduma came to be known as Dharmasthala the farfamed place where bounty knows no bounds.

Devaraja Heggade was succeeded by Manjayya Heggade who died after holding the gaddi for 33 years. Next came in turn one after another, Jinnappa Heggade, Chandayya Heggade, Devaraja Heggade, Ananthayya Heggade, Gummanna Heggade, Varadayya Heggade and Chandayya Heggade. The last named was in the gaddi for 27 years. He took in adoptation one Kumarayya of Kooloor Beedu a place situate to the North of Mangalore. Kooloor Beedu being thus without an ejman a brother-in-law of Chandayya Heggade by name Bhadrayya Shetty was placed there and Kumarayya Heggade devoted all his energies and resources in enhancing the charities and establishing Mahotsavams at the Kshetra. There arose disputes between Kooloor Beedu family and Dharmasthala family after the death of Kumarayya Heggade as a result of which there was a partition Heggade owns lands in Kooloor village even today.

Kumarayya Heggade was a man of great renown. He was in the Gaddi from 1785 to 1830. He was warrior-like and kept with him a band of fighters.

ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿಯು ಕೃಪಾಛತ್ರದಡಿ ಆರಂಭವಾದ ಸರ್ವ
ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಈ ರಜತೋತ್ಸವದಂದು ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯು
ಸಕಲರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೀಯಲಿ!

ಶ್ರೀ। ಬಿ. ಮಂಜುನಾಥ ಪೈ, ಕಾರ್ಕಳ.

(ಭಾರತ ಬೀಡಿ ವರ್ಕ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪಕರು)

He gave his support to the growth of field dramas called Dashavatara. Krishnaraja Odeyar was then ruling in Mysore and he extended a royal welcome to Kumarayya Heggade when he went there. At the request of the Maharaja of Mysore, Kumarayya Heggade left behind him the band of field-drama artists that had accompanied him to Mysore. The Maharaja gave them quarters and their descendants are still called 'Bidaradavaru' over there. In memory of this visit the Maharaja granted a village called Kabbalu as a gift to Shravanabelagula Mutt. From Mysore, Heggade travelled to Coorg and there he was the guest of the ruler Virarajendra Arasu who presented him with Kingly weapons. Later on this Arasu returned the visit to Dharmasthala and was received by Heggade in a befitting manner.

The rock fortress of Jamalabad, near Ujre was then in the hands of Tippu Sultan, but later was captured by the British with the help of Kumarayya Heggade. In about the year 1814. the East India Co., tried Kumarayya Heeggade for alleged offence under Mahammadan Law that prevailed then. But after seven years discovering the mistake in their proceedure the Governer-in-Council in Fort St. George restored Kumarayya Hegggade to his full former rights.

He had no issues and therefore adopted two heirs Chandayya and Manjayya, in conformity with ancient custom.

Chandayya Heggade built the inner portion of the temple, increased Dhanadharma and extended the fame of the place. He died in 1849 A. D. and was succeeded by Manjayya Heggade, in peference to his own two sons as being coadoptee. Manjayya Heggade it was who built the outer circle of the temple, the Gopura in front, and the Storeroom, besides getting made to order Wooden chariot, gold and silver mantapas, palanquins and ornaments. He also got performed Vastu Homa Brahmakalasha for purification of the place. He held three Mahadharma Nadavali festivals to propitiate the Daivas. He also increased the number of Poojas and Utsavas. After a regime of 45 years he died in 1895.

He having no issues, Dharmapala, son of Kumarayya Heggade and his wife Laxmimathi, and grand son of Chandayya Hegde, succeeded to the gaddi. But he was short lived and died in 1896 , about a year and a half later.

He again being issueless, after him his mother Lakshmimathi Amma adopted two boys, one Chandappa 13 years old, nephew of Chekkithadi Anni alias Padma Shetty and another eight years old Manjappa, son of the same Padma Shetty. As per deed of adoption Chandayya Heggade was the first to succeed to Gaddi. As he was a minor the management was in the hands of Gundi Padmanabha Bhatta and

Anni alias Padma Shetty for about 6 years. They rebuilt the shrines of the Daivas, and built a Chatram to accommodate pilgrims. After Chandayya Heggade took up management he celebrated Panchakalyana Mahotsava at Sri Chandranatha Swamy Basadi and Mahanadavali to the Daivas. He got the lower portions of the store house reinforced with stones and also got pipes laid for water. He died in October 1918. He left behind one son. After Chandayya Heggade's death Sri Manjayya Heggade succeeded to Gaddi. It is during his administration that the Kshetra has seen all round improvement, and has earned the love and respect of people of all walks of life. Sri Manjayya Heggade's matchless devotion to duty and faith in God was guiding him in his manifold endeavours to spread and enhance the greatness of the Kshetra.

Sri Manjayya Heggade

He was born at a place called Kepu, 3 miles from Vittal in Puttur Taluk, in the month of Vrischika of Virodhi Samvatsara. His father was Anni alias Padma Shetty of Vittal Chekkithadi, and his mother Ananthamathi Amma of Kepu. In the year 1933 he organised an Ayurveda Parishad, an all Karnataka Arts and Crafts Exhibition, besides starting a Sarva Dharma Sammelana during the festival of Lights which is being held every year since then till today. In 1940 he opened at Ujre a School called Siddhavana Gurukula where free education is imparted to all in Kannada, English, Hindi and Sanskrit languages besides religious instruction. In 1947 as President of Karnataka Vidyalaya, an institution for Higher Education, he not only gifted lands and funds but also built a hostel called Dharmastala Vidyarthi Nilaya. He started a Basic Training School and it is now conducted by the Government in premises granted by Sri Heggade.

He increased the number of wooden and silver Vahanas for the temple. He also made arrangements to feed the pilgrims besides giving them the where-withal for their own cooking. He converted a marshy swamp into a beautiful garden with a graceful Mantapam. He stopped the practice of offering blood to certain Daivas in the village, put an end to the Deva Dasi system, and discontinued the display of fireworks during Uthsavas. He extended the Store house by adding a frontage and a storey. He built new rest-houses for pilgrims and put a bridge across the river. He cut down the forests nereby and rid the place of the scourge of Malaria. Where there used to be neglected waste lands we now find areca and cocoanut gardens, laid out by him. He superintended in person the rites and rituals in the temple lest there be lapses in their observance.

In 1927 he was elected a Member of the Madras Legislative Council. In 1943 the people celebrated the Silver Jubilee of his regime. In 1950 admirers from all

over Karnataka honoured him with a memorial volume. In 1947 he was the President of the Reception Committee at the Sahitya Sammelana that was held in Kasaragode. In 1951 he organised the Mahanadavali festivals in an unprecedented style and scale. Himself an artist of no mean merit, a discriminating lover of fine arts and music, widely read and well-versed in religious learning he continued to be the patron of all progressive activities, religious, social or cultural. He became the embodiment of an ideal.

Demise

Nominating Sri D. Ratnavarma Raja the only son of late Chandayya Hegde as his successor and also in consequence handing over the keys etc., to confirm his successor, Sriman Manjayya Heggade passed away into enternal peace on 31-8-1955 at 10-5 P. M., to be mourned by countrymen-at-large.

Sri Ratnavarma Hegde

Sriman D. Ratnavarma Hegde is the only son of Late Chandayya Hegde o Dharmasthala who passed away in October 1918. Sri Ratnavarma Raja was crowned as Hegde of Dharmasthala on 13—9—1955 at Dharmasthala in great eclat with due ceremonies and rites performed as per usage. He has entered upon his duties as the Hegde of Dharmasthala with great attachment and dexterity ever since. He has set himself out to the improvements all around the temple. The old tank has been repaired to satisfaction with enclosures around constructed with a view to keep the water pure and unpolluted. The garden has been improved and it wears a lively and graceful appearance. The *Bhojana Shala* has been rebuilt with additional rooms on the top floor and neatly kept. A floor has been added to the guest house with airy and spacious rooms, thereby advancing the convenience and comforts of pilgrims. To the *Beedu* (Hegde's residence) are added two more wings and floor space is increased. The outer precincts of the temple, the way leading to "Vasant Mahal" and two approach roads to the temple are asphalted and kept clean. Several other schemes to afford greater facilities to pilgrims are devised and translated into action. He has to his credit having fulfilled the cherished desires of late Manjayya Hegde by having the Silver chariot and "Vasant Mahal" completed. During the *Deepotsavam* festival of 1955 the Silver chariot was dedicated to the Deity with due respect and great jubiliation. The Car Festival took place with greater splendeour. Doors have been silver plated in the shrines of Sri Ganapathi and Annappa Daiva. Towards the close of the last year (1956) the 24th session of *Sarva Dharma Sammelan* was held as usual. In February 1956 he got the 504 *Kalashabhishek* ceremony held at Venoor and after some weeks again at Karkala--

on the occasions of *Mahamastakabhisheka* of Bahubali Swami. In and around the Shrine at Venoor repairs were carried. The *Gopuras* and *Mantapas* of the temple have been laid with mosaic work. Plans have been drawn up to asphalt the road from the Shrine to the river. The progress that Dharmasthala has maintained in the previous regime is being kept up and accelerated too.

In the last General Elections to the Mysore Legislative Assembly, held in February 1957, Sri Ratnavarma Hegde contested as a Congress candidate and was elected with overwhelming majority from Beltangady Constituency. He has been elected as a member to the Malenad Improvement Committee set up by the Mysore Government. Since then he has pressed for various improvements in his constituency and some of them will be implemented early.

The Shrines

It is only obligatory for any one to offer anything at the shrines by way of Kanikai or seva; and no pressure of any sort is made to induce such duties. If, however, devotees wish to offer any seva, they are advised how to do it and they have to obtain Heggade's consent beforehand. The devotees should conform to the usage and custom in the Kshetra.

It is the pure, firm faith of the devotees that is more precious as an offering to the Kshetra than any Kanike they may have vowed to give. Fulfilment comes only to those in whom devotion is coupled with spirit of self-sacrifice. Self-sacrifice is not simply giving what one has to the best of his ability. It means giving up of those habits and practices, means and materials with which we strive for bodily comfort and pleasure. This spirit of self-sacrifice can be practised equally by the prince and the pauper. It is in pursuance of this ideal that people offer Kanikas or go on fasts and not for the reason that God is in need of offerings of money, food or flowers. Offerings are only means to an end and not an end in itself. When the material that is thus given in a spirit of self-sacrifice is used for propagation of Dharma and prosperity of people it satisfies both God and man.

Idol worship is a very ancient practice of India. Idols, whether of stone or metal, help to focus and concentrate attention on the All-powerful and All-knowing God, and is therefore a sacred object of worship. It is in this light that ceremonials of Poojas and Uthsavas are made as attractive and inspiring as possible. It is with this object of directing attention to God that exhibitions of art, sculpture, music and literature are also organised.

One must have firm belief that God exists in the temple. If with this belief, clean of body and pure of heart, one pays devotion at the feet of God, then without doubt his prayers will be answered in the measure of his worth.

Each temple or Shrine has its own rules and regulations of conduct. It is essential that those are understood and followed. There can be no room for protest or discussion. It is necessary to conduct oneself with restraint and not allow one's peace of mind be disturbed by what others do. It is very essential, however, that such improprieties as may be noticed among temple servants are brought to the notice of concerned authorities, so that they may be enquired into and rectified in the interests of both the devotees and the Kshetra.

This place has been long famous all over Kannada Nadu and it is a sign of its greatness that even today the faith and devotion af people is not only not diminishing but actually increasing. It is a matter of common experience to see people possessed by evil spirits, or victims of wickedness, or misfortune come to the temple with devotion and go back with relief. Among the devotees there can be seen the poor as well as the rich, the unlearned as well as the learned, the ruled as well as the rulers. The Charities that were established in Dharmasthala are four-fold, gift of food, medicine, education cultural and religious, and absolution from evil.

Dharmasthala as can be seen from what has been stated so far has been built up by successive Heggades of Nelliadi Beedu of Jain persuation, blessed and inspired by the four Dieties. It has developed in various ways satisfying the religious aspirations of devotees from centuries past until now and has rightly earned the name DHARMASTHALA. There is no distinction of caste or creed in the matter of giving or partaking of charities. It is an ebodiment of true Hindu Culture. It stands supreme in the estimation of all, when one sees devotees from all climes and of all shades and colours of faith meet here and disperse without hustle and bustle one wonders which is that hand that directs and shapes the mind of these devotees and why the world is still left with unfaithful people.

Daily observances in the Shrines and Basadi

At the Shri Manjunatha shrine morning Pavamana Pooja, Panchamritha Abhisheka, and then Ekhadasharudhra Parayana, Veda Parayana, Bilvarchana with Sahasranama, Shathajapa, Gandhajapa and Angapradakshina. At the Shrine of deity Pavamana Pooja, Devi Mahatma Parayana, Sahasranama Pooja and Mahapooja. At Ganapathi Shrine and Annappa Swami Shrine also there are customary archanes. For each of these rites there are separate archakas. For worship at Shri

Manjunatha and Shri Ammanavaru Shrines archakas are changed every ten days. These archakas have to spend their nights within the temple walls. Similarly at Shri Chandranatha Swami Basadi Nitya Naivedya Pooja andDeeparadhanas are held.

Instructions to devotees

On arrival, Dharmasthala Pilgrims must go to the Parupathyagars and ascertain about their boarding and lodging. They must go where they are directed and if they choose to do their own cooking receive the necessary provisions or if they choose to eat with others, collect their meal tickets. They can bathe and wash their clothes either in the river or in the garden. Those who want to offer seva must go to the temple authorities between nine and eleven in the morning, pay down the charges and get tickets for sevas at different shrines or at Basadi. Those who only want to offer fruits and flowers can purchase them at the store opposite the temple and present themselves at the temple or Basadi at the hour of worship. There are two enclosures to the Shrines of Manjunatha and Deities To go inside the inner enclosure one must have bathed and be barebodied above the waist or wear an upper cloth. People with shirts or coats and the like are not allowed within the inner precincts, and this is a time honoured observance in South India among Hindus. No sevas, Kanikas, or fruits could be offered without appropriate permission from Heggade. The Archakas cannot perform sevas without ticket issued from the office of Heggade.

Infants in arms and little children, those with skin troubles and the afflicted are not allowed inside for fear of blood or spittal or urine, desecrating the sacred precincts. Any feuds or factions or vows will be dealt with by Sri Heggade before Maha Pooja at the Shrines. Kanikas must be put in the plate that will be kept at the time for the purpose at the door in front of the Shrine, and any vowed prayer or request must be submitted either to the Heggade himself or in his absence to his Deputy whose instructions in the matter must be followed. In case necessary supplies for meals or other conveniences are not forthcoming from the concerned authorities the matter is expected to be brought to the notice of Sri Heggade.

Those who want to offer particular sevas like Panchamritabhisheka, Kshirabhisheka, Tulabhara, Shatarudhrabhisheka, or annual Poojas or Uthsavams or have some family feuds for settlement must inform the temple manager well in advance of Mahapooja *i. e.*, at 8 O'clock in the morning. Those who want to arrange for perpetual sevas must settle it with Sri Heggade himself Kanikas to Kshetra must in no case be entrusted to others, even when others ask for them in the name of Sri Heggade. The reason is that no requisition of the

kind is made from Dharmasthala. Kanikes must, in general must be offered in person, or when impossible may be sent by money order to Sri Heggade, Post Dharmasthala, South Kanara.

•

Periodical Festivals

1. Festival of Lights or Deepotsava.

Every year for five days from Kartika Bahula Dashami to Amavasya this Laksha Deepotsava is held with great pomp and splendour. In the afternoons of the last two days are held also Sarva Dharma Sammelana and Kannada Sahitya Conference. The Silver Jubilee Celebrations of these two Sammelanas will be held this year, on November 19th and 20th, 1957.

2. Jatras.

Every year on the day of Mesha Sankramana there is held Dhwajarohana and Poojas for Dharma Devatas and Rathotsava for Shri Manjunatha Swami along with other rituals and ceremonials that will be held for nine days thereafter at all shrines and at Shri Chandranatha Basadi.

3. Navaratri Utsava.

Every year during Navaratri Utsavas are held for Ammanavaru and deities as well as Brahmana Santharpane. On the last day sarees are presented to Brahmana Muthaides.

4. Shivaratri Utsava.

Every year during Shivaratri Rathotsava for Shri Manjunatha Swami and Pooja of Shri Swami on the top of Shivaratri Betta will be held.

5. "Pathanaje" or Tenth day Festival.

Every year in the month of Vrishaba, on the tenth day flag-hoisting, Utsava for Shri Manjunatha Swami, Pooja and Aradhana take place at all shrines and at Basadi.

There are held Nadavalis for Daivas twice a year.

Institutions connected with Kshetra.

Siddhavana Gurukula.

This Gurukula was started in 1940, at Ujre. Education is given here in four languages, Sanskrit, Hindi, Kannada and English. Instruction is also imparted in religion, music and literature. Pupils who have learnt up to the fifth class in

primary schools are given admission here. There were to start with 20 students and 2 tutors. Now there 90 students and 7 tutors. The forests around have been gradually cleared and buildings put up. Shri Heggade has endowed in trust lands consisting rice fields and areca gardens, the income of which is being spent for the maintenance of this Gurukula. At Dharmastala there is one Higher Elementary School, and one Veda Patashala.

Karnataka Vidyalaya.

There started in Ujre in 1957 a High School called Karnataka Vidyalaya with the object of imparting Higher Education. Several influential men round about Ujre started this institution with Sri Heggade as its President. The President has not only donated vast lands and money but has also built a Vidyarthi Nilaya for the institution. Now this High School is solely under the management of Sri Heggade.

In the vicinity of the Siddhavana Gurukula Sri Heggade put up big buildings and started one Basic Higher Grade Training School where 80 students are undergoing training as teachers. At present this institution has been taken over by the Government and is being conducted by it.

The Mahanadavali of Shri Dharmasthala Kshetra.

The Mahanadavali was celebrated in 1950 for eight days from 15—2—1951 to 22—2—1951 *i. e.*, from Thursday Magha Shuddha Navami to Thursday Magha Bahula Padya, and with the Grace of Sri Manjunatha Swami and of Dharma Deities it was a great success. What does "Nadavali" mean? It is a Conventional mode of propagation of Dharma observed down the centuries. During the celebrations God as well as the subsidiary deities are propitiated by varied Poojas, Archanas and aradhanas. It is in fact a great Yagna undertaken with the object of invoking the blessings of God for the peace and prosperity of the world by offering extraordinary worship with great devotion. It is customary on such occasions to extend hospitality and welcome to all who come to the Kshetra. It is also customary to encourage, assist and support movements for the advance of Dharma, art, literature, agriculture and industry, and to honour and reward according to their merit the various scholars, pandits and artists who assemble.

It is, therefore, not a mere matter of courtesy to acknowledge and honour learning in every sphere. It must be reckoned as an important part of Devine worship. Jnana or knowledge is an important part or quality of Atma or the soul. It is only in Paramatma that this Jnana is found in its perfection, and limitlessness. A fraction of this Jnana can be seen, however imperfectly, in human beings in a

variety of expressions. That is why endeavours in the spheres of art, literature, industry and the like, whether wordly or other-wordlv, are regarded as manifestations of the Divine nature. It makes little difference, therefore, that a scholar, a scientist, an artist, or a literary celebrity belongs to this religion or that, this school or that, has this way of life or that; he is equally entitled with others to be recognised and honoured by us. To which Kula did Vyasa, the author of Mahabharatha belong? Of what extraction was Valmiki, who wrote Ramayana? And Kalidasa, the incomparable poet, has he a cast to speak of? And who can tell what was his way of life? Kanaka and Nanda were not castemen. The emphasis must be on Jnana and not else. The expressions that come out of men of Jnana from the fullness of their experience, are capable of giving us Atmananda. Unless we reach, at least for the time being, these heights of Atmananda, and forgot ourselves in it, we cannot hope even to understand the Sat-Chit-Ananda Murthi that is God.

Here, it might be objected, the lectures and discourses that are held here are mostly secular and have little or nothing to do with God or Dharma. But it must be remembered that higher knowledge or Paramartha-Jnana can stand firmly only on a foundation of lesser every day knowledge or Vyavahara Jnana. It is with this object, and in the light of this ideal that men of learning and art from various places and walks of life are invited so to have an opportunity of expressing their adoration of God in all His countless manifestations. The real purpose of eight-fold worship of God as ordained by Shastras, during Poojas and Utsavas is the same. It is the essence of our culture handed down to us from ages.

All these ideals were kept in mind and followed during the days of Nadavali Mahotsava. After a lapse of 42 years this Mahanadavali festival was held in 1950 What a difference there is in the ways of thought between then and now! Yet the adventure of celebrating Mahanadavali celebration without infringing the usage and customs of old and at the same time without offending the susceptibilities of the new age. Encouraged by Faith and blessed by the Divinities Mahanadavali came through a very difficult and expensive adventure with memorable success.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ದೀಪೋತ್ಸವ

"ದೀಪೋತ್ಸವ"ವೆಂದರೆ ದೀಪಗಳನ್ನು ಉರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಉತ್ಸವ ಅಥವಾ ಪ್ರಭಾವನೆಯೆಂದರ್ಥ. ವಸ್ತುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ತೋರದಂತೆ ಮರೆಮಾಡುವ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನುರಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವು ಬಂದಾಗ ವಸ್ತುಗಳು ದೃಷ್ಟಿಪಥಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಾಗಲೇ ಆಷ್ಟೊಂದು ಸಂತೋಷವಾಗುವಾಗ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ ವನ್ನು ತಳ್ಳಿ, ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗದು? ದೀಪಗಳನ್ನು ಸಾವಿರ ಗಟ್ಟಲೆಯಾಗಿ ಸಾಲಾಗಿಟ್ಟು ಉರಿಸಿ ಜಗಜಗಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶ ದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾದ ದೇವರ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶೃಂಗಾರಮಾಡಿ ಪಲ್ಲಕಿಯಲ್ಲಿಯೋ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೋ "ರಥದಲ್ಲಿಯೋ" ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ವಿವಿಧವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತಗಳಿಂದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಭಕ್ತರಾದ ಆಸ್ತಿಕ ಮಹಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಉತ್ಸಾಹವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದೇ? ಅದೆಲ್ಲ ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೇ ಗೋಚರ!

ಈ ರೀತಿಯ ದೇವತಾರಾಧನೆಯು ವ್ಯವಹಾರಭಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಸಗುಣಾರಾಧನೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಅಥವಾ ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ "ದೀಪೋತ್ಸವ"ವು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ "ದೀಪಾರಾಧನೆಗಳು" ಅಥವಾ "ದೀಪೋತ್ಸವಗಳು" ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ''ದೀಪೋತ್ಸವ" ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವ ತರಹದ ಜಾತ್ರೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರು ಬಂದು ನೆರೆಯುವ ಬರೀ ಒಂದು ಸಂತೋಷಕೂಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭವೆಂದೇ ಹಲವರ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿನೋದಗಳೂ ಆಟಕೂಟಗಳೂ ಸೇರಿ ಕೋಲಾಹಲವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ "ಜನ ಮರುಳೋ ಜಾತ್ರೆ ಮರುಳೋ" ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿಯು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಥ ''ದೀಪೋ ತ್ಸವ" ಜಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಜನರೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ? ಇಂಥ ಜನಸಂದಣಿಯು ಸೇರಿದಾಗ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದೇ ಅಪೂರ್ವ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿದೇಶೀಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು–ಮತಭ್ರಾಂತರು ಉಪದೇಶಿ ಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ "ಮತವೇನು? ಧರ್ಮವೇನು?" ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಮೂಢ ಜನರಲ್ಲಿ ಮತಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ನಾವು ಕರ್ತವ್ಯ ಮೂಢರಾದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬೀ ಯೋಚನೆಯು ಬರುವುದು. ಆವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಲಿ ಉತ್ಸವವಾಗಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ, ಆವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜನರು ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾರೋ, ಅಂಥ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭವನ್ನರಿತು ಲೋಕದ ಮತಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ಆವಾಗ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಆಗ ಬರುವುದು "ಶಾಂತಿ". ಅದೇ ಮತಗಳ "ಐಕ್ಯ"ಕ್ಕೆ ಸರಾಗವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಆಗ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೋಗುವುದು. ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಯು ಬರುವುದು. ಈ ಧ್ಯೇಯ ವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು "ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ"ವು ಇಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸನ್ 1933ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ

ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನವು

ಜರುಗಿದಾಗ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಕೀರ್ತಿಶೇಷ

ಶ್ರೀ ಡಿ. ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾಗತ ಭಾಷಣ.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯ ಸಭಿಕ ಮಹಾಶಯರೇ,

ನಾವು ಈ ದೀಪೋತ್ಸವದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಸರ್ವ ಜನೋಪಕಾರಿಯಾದ "ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ" ವೆಂಬ ಇದೊಂದು ಹೊಸ ಆಯೋಜನೆಯನ್ನು ಈ ವರ್ಷ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದು ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದೂರದ ವರೆಗೆ ದಯಮಾಡಿ ಬಂದು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಹಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನೇಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು !

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿವಿಧಮತಧರ್ಮಿಗಳ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಈ "ಧರ್ಮಸ್ಥಳ"ವು ಆದರ್ಶ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಹಿಂದುಗಳು ಜೈನರು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಯಃ ಎಲ್ಲಾ ಮತ ಧರ್ಮದ ಜನರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೊಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಮತಭೇದವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದೂ ಈ ಸ್ಥಳದ ಒಂದು ಮಹತ್ವವೆನ್ನಬಹುದು.

ಜಾತ್ರೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವೇನು? ಜಾತ್ರೆ ಸೇರುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಜಾತ್ರೆ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಾವುವು? ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಾವು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ "ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನವು'' ಪರಸ್ಪರ ಮತೈಕ್ಯಕ್ಕೂ ದೇಶೋನ್ನತಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮೋನ್ನತಿಗಂತು ಇದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜರಗುವ ಇಂತಹ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಸೇರುವ ಕೆಲವು ಜನರು ಅಂಗಡಿ ಸಂತೆಗಳನ್ನೂ ಜನಸಂದಣಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದೇ ಜಾತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅವರು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದೇ ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡಿಸಲು ಕಾರಣವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಹಲವಿರುವುವಾದರೂ ವಿಶೇಷತಃ ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಾಭಾಸತೆಯನ್ನೂ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ, ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ಮರ್ಮವು ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುವಂತೆ ಸರಳವಾಗಿ ಸುಲಭೋಪಾಯದಿಂದ ಬೋಧಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಏಕೆ? ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಾರತ ವರ್ಷವು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಂತಿದ್ದು ತನ್ನ

ಧಾರ್ಮಿಕಬಲದ ಮೇಲೆ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಕಣ್ಣಿದಿರಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಮೆರೆದಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ದೇಶಭಕ್ತನಾದ ಅದಾವ ಆಸ್ತಿಕನಿಗೆ ಕೇಳಿ ರೋಮಾಂಚವಾಗದು! ಈ ತನಕವೂ ಭಾರತ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಭಿಮಾನಕರವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಆಸ್ತಿಕರ ಆಸ್ತಿಕ್ಯಭಾವವನ್ನು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತವನ್ನೇ ಒಳ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಮಯ ಮಂದಿರಗಳೂ ಶಿಲಾಸ್ಮಾರಕಗಳೂ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳೂ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಕ್ಯಬುದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಅತ್ಯುಜ್ವಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ರಷ್ಯಾದಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕ ದೇಶವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾರತದ ಕಡೆಗೆ ಬೆಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ ಇದರ ಆಸ್ತಿಕತನಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಸಿಡಿದು ಹೀಯಾಳಿಸಿ ನಗಬಹುದಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೂಭಾಗವು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಇದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಢತೆಗಾಗಿ ಗೌರವ ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಜರಗಲಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನವೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಕಾಲದೋಷದಿಂದಲೋ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಭಾವದಿಂದಲೋ ಬರಬರುತ್ತ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಾಣವೆನಿಸಿದ್ದ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಇಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಥಿಲತೆಯು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ದುರ್ಭಾಗ್ಯವೆಂದೆನ್ನಬೇಕು. ಇಂದು ಇದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನೇ ಅರಿಯದೆ ಒಂದು ಮತದವರು ಇನ್ನೊಂದು ಮತದವರನ್ನು ವಕ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದರೆ ಅದಾವ ಧರ್ಮಭಕ್ತನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗದು! ಇದಕ್ಕನುವಾಗಿ 'ದೇವರಿಲ್ಲ ದೇವರಿಲ್ಲ'ವೆಂಬ ನಾಸ್ತಿಕರ ಘೋರ ಕೋಲಾಹಲವು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಲಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೆಲವು ಆಧುನಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಗಳ ಅಡಿಗಟ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿರುವುದು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಳುವ ವೇದವಾಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿಯೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಬಹುದು; ಮತ್ತು ಇಂಥವರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿ ತೋರಬಹುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಮತವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೆ, ಮೂಲ ಕಾರಣವೇನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಉತ್ತರವು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸ್ವಮತ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ಸಂಕುಚಿತ ಹೃದಯವು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿರುವುದು. ಮತದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಪರಮತದ ದೋಷವನ್ನೇ ಹುಡುಕುವುದೊಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಗುಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯೆಂಬ ಪೀಡೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಅಂಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೃದಯ ವಿಶಾಲತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಪರಗುಣಗ್ರಾಹಿತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಉದಾರ ಗುಣಗಳ ಅಭಾವವಿರುತ್ತಿರಲು ಮತ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಂತಃಕಲಹಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ತರಹದ ವಿಕಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಎಷ್ಟೆಂದು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಹೃದಯ ವಿಶಾಲತೆಯೂ, ಅದಿಲ್ಲದೆ ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೂ ಹೇಗೆ

ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಹೀಗಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮತಸಂಬಂಧವಾದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ತಡೆಯಾಯಿತು. ಅರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ದೊರೆಯದಾದುವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಮತದ ಉಚ್ಚ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಲು ತೊಡಗಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಮತದವರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದಲೂ ಪಾಪ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂಬಷ್ಟರ ಮೂಢ ಭಾವನೆಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿದುವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನಗಳು ಜರಗುವುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮತಗಳ ಪರಿಚಯವುಂಟಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮತದ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಹರಡಲಿಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಹಲವು ಮತಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಮತ ಪ್ರಚಾರವನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವ ಗಣ್ಯ ಮಾನ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಂತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿಡಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಭಾಷಣಗಳೂ ಸಾರಯುಕ್ತವೂ ವಿದ್ವತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅನೇಕರ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಭಾಷಣ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಸಮ್ಮೇಲನವು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ತನಕವೂ ಶ್ರೋತೃವೃಂದಕ್ಕೆ ಯಾವ ತರಹದ ಬೇಸರವೂ ಅರುಚಿಯೂ ಉಂಟಾಗದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ ಅನೇಕ ತತ್ತ್ವಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವೂ ಪರಿಚಯವೂ ಏಕತ್ರ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಂತಾಗುವುದು. ಪರಸ್ಪರ ಧರ್ಮಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮೈಕ್ಯವೂ ಅದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯೂ ಅದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯೂ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವುವು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ್ವಮತಮಂಡನೆಯು ಪರಮತ ಖಂಡನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತಖಂಡನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು. ಆದರೆ ಮತಖಂಡನೆಯು ಈಗಿನ ದೇಶ ಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಮತಗಳ ಸಾಮ್ಯತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಾರತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮತಗಳ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರೇಮಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಲೋಕದ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ "ದೇವರೆಲ್ಲಿ? ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲಿ?" ಎಂಬೀ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯೇ ಸುರಿಯತೊಡಗಿರುವಾಗ "ದೇವರು, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಪಾಪಪುಣ್ಯ ಸ್ವರೂಪ, ಮೋಕ್ಷ" ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಲೋಚಿತಗಳಾಗಿವೆಯೆಂದು ನಾವು ಪುನಃ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಭಾವವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಧರ್ಮತತ್ತ್ವವೆಂಬ ದೋಣಿಯೊಳಗೆ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ, ಉದಾತ್ತಭಾವಗಳೆಂಬ ಸನ್ಮಿತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಾಂಟಿದರೇನೇ ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಉತ್ತರ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿ ಶಾಂತಿ ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಇದು ವಿನಾ ಆ ವಿರೋಧಭಾವವೆಂಬ ಕ್ರೂರ ಮಹಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಂಟಿ ಪಾರಾಗುವ ಆಶೆಯಾಗಲಿ ಭರವಸೆಯಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ''ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನ''ಗಳು ನೆರವೇರಿದುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಉನ್ನತಿಗೆ ಬಹಳ ದೂರವಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇದೊಂದು ಮೂಲೆಯ ಮಲೆನಾಡಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಕೈಕೊಂಡ ವಿವಿಧಮತ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿದ ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವಲ್ಲದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆವು.

ಧರ್ಮೈಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದ ಸಮ್ಮೇಲನವನ್ನೇನೋ ಆರಂಭಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸರ್ವತೋಮುಖದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಭಾರವು ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳಿಗೂ ಉಪನ್ಯಾಸಕರುಗಳಿಗೂ ಸಭಿಕರಿಗೂ ಸೇರಿದೆ. ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನ ಕಾರ್ಯವು "ನಮ್ಮಗಳ ಇಹಪರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆಸ್ತಿಕ್ಯಭಾವವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಬೆಳಗಲಿ! ಆಸ್ತಿಕ ಧರ್ಮವೇ ಸರ್ವತ್ರ ಮೆರೆಯಲಿ! ಜಯವಾಗಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ! ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ! ಪ್ರೇಮೈಕ್ಯವು ಬೆಳೆಯಲಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ!" ಹೀಗೆಂದು ಆ ಧರ್ಮನಾಯಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವೆವು.

ಇತಿ,

ಶ್ರೀಧರ್ಮಸ್ಥಳ,
16-11-1933.

ಡಿ. ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನದ ರಜತೋತ್ಸವ

ಸಮಾರಂಭದ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣ

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾರಾಜಾ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರೇ, ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ರಾಮಚಂದ್ರ ದಿವಾಕರರೇ, ಮಹಿಳೆಯರೇ, ಮಹನಿಯರೇ,

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು 1933ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನದ ರಜತಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನನೀಯರಾದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿದ ಈ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನವು ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಧರ್ಮವು "ಮತಧರ್ಮ"ವಲ್ಲ ಮಾನವ ಧರ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತೋರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ನುಡಿದ "ಏಕಂ ಸತ್ ವಿಪ್ರಾಬಹುದಾ ವದಂತಿ," "ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು" "ಹರನೆಂಬುದೇ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವೆಂಬುದೇ ಹರನು" "Truth is God" ಎಂಬ ಮಹಾ ವಾಕ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿರುವ ವಿಶ್ವ ವಿಶಾಲವಾದ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮತೀಯರೂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಚಿಂತಿಸಿ, ಮನನಮಾಡಿ, ಧ್ಯಾನ-ವಿಧಿಗಳಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದು, ಮಾನವನು ದೇವನಾಗಲು ನೀತಿ ಹಂತಗಳನ್ನು ಜೀವನದ ಪರಮ ಧ್ಯೇಯದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಲು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಪವಿತ್ರ ಉದ್ದೇಶ.

ವಿವಿಧ ಮತಭೇದಗಳಿರುವ ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಐಕ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಲನದ ಒಂದು ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಾವರಿಯದೆ, ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಕಟ್ಟು ಆಚರಣೆಗಳ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೂ, "ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ" ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮೀಯರೂ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವಭ್ರಾಂಥವ್ಯ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು "ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನ"ದಂತಹ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುವ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಆದ ಇಹ ಪರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಮತ-ಮತಾಂತರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಸಕಲ ಧರ್ಮೀಯರೂ ಸ್ನೇಹಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಬಾಳುವಂತಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯಿಂದ ಈ ಸಮ್ಮೇಲನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮತಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸಮ್ಮೇಲನಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ವಿಷಯಗಳ

ವೈವಿಧ್ಯವೂ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೋತ್ಸಾಹಗಳೂ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಗಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಾತಾವರಣವು ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ವಿಪರೀತವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇವ, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಔದಾಸೀನ್ಯವು ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಆಸ್ತಿಕತೆಯು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತಾಂಡವಾಡುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳಸಿ ಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಜಪಾನಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನಿ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹ್ರೂ ಅವರು "ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧಃಪತನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟ ವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನ್ಯಾಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಭೌತಿಕ ಜ್ಞಾನವು ವಿಶ್ವದ ತೊಗಟೆ; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಅದರ ತಿರುಳು. ಸವಿ ತಿರುಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಣತೊಗಟೆಯನ್ನು ಜಗಿಯುವ ನಾವು ವಿಶ್ವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯನ್ನೆಂದಿಗೂ ಹೊಂದಲಾರೆವು.

ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾಧಿಸಿರುವುದೇನು? ಅಶಾಂತಿ, ಅತೃಪ್ತಿ, ಅಸೂಯೆ. ರಷ್ಯಾ ದೇಶವು ಕೃತಕ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು; ಅದು ಅನಂತಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವೇಗವದಿಂದ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಈ ಕೃತಕ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶವು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪುಮಾಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಕ ಚಂದ್ರಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಓಡಾಡಿದರೂ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯ ಲಾರದು. ಲೋಕದ ಸಾವುನೋವುಗಳು ಹಿಂಗಲಾರವು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಳಯವಾಗಬಹುದು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯ ತರುವ ವಿಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಬೇಡ. ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ವಿಪತ್ತು ತರುವ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ನೀಡುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೇ ಲೇಸು. ಅಂದರೆ ನಾನು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ ಬೇಕು. ಅದರ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ವಾಗಿದೆ. ಮತಾಂಧತೆ, ಜಾತ್ಯಂಧತೆಗಳು ಮಾನವನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕುಠಾರಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಿಮಾಂಸೆಮಾಡಿ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ, ಜಡ-ಚೇತನ-ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ, ಪುಣ್ಯಪಾಪ, ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷ, ದೇವರು-ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಯಾವುದು ಹೇಯ, ಯಾವುದು ಉಪಾದೇಯ ಎಂಬು ದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಧರ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಈ ಯುಗದ ಕುರು ಹಾಗಿದೆ. ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ; ನಮ್ಮ ಮತತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಡೋಣ. ಅನ್ಯ ಮತಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡೋಣ. ಪುರಾ ತನ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹಳೆಯ ಕಂತೆಯೆಂಬ ತಾತ್ಸಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡೋಣ. ಹೊಸದೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಡೋಣ; ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇಂದ್ರಜಾಲದಿಂದ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉಳಿಸೋಣ. ಈ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ

ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ವರೆಗೂ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಧರ್ಮದೇವತೆಗಳೂ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ.

ಈ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನದ ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮಗುಂಟಾದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದಯಮಾಡಿಸಿರುವ ಮಾನ್ಯ ಉದ್ಘಾಟಕರು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಭಾಷಣಕಾರರು, ಗಮಕಿಗಳು, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ನೃತ್ಯ ಕಲಾಕೋವಿದರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಬಯಸಿ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ಈ ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಯೂ, ಬಿಹಾರ್ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ರಾಮಚಂದ್ರ ದಿವಾಕರರು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ,
೧೯—೧೧—೧೯೫೭

ಡಿ. ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆ

